

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Klavír

DIPLOMOVÁ PRÁCE

KLAVÍRNÍ TVORBA ADAMA SKOUMALA

BcA. Anežka Suchánková

Vedoucí práce: MgA. Ivo Kahánek, PhD.

Oponent práce: Prof. MgA. František Malý

Datum obhajoby: 7. června 2019

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2019

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Piano

MASTER 'S THESIS

PIANO WORK OF ADAM SKOUMAL

BcA. Anežka Suchánková

Thesis Advisor: MgA. Ivo Kahánek, PhD.

Thesis Opponent: Prof. MgA. František Malý

Date of thesis defense: 7th of June 2019

Academic title granted: MgA.

Prague, 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma

Klavírní tvorba Adama Skoumala

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a
s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....
podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Tato diplomová práce na téma Klavírní tvorba Adama Skoumala důkladně rozebírá tvorbu českého soudobého skladatele. Seznamuje jednak s okolnostmi vzniku děl, které jsou spojeny s autorovým životopisem, dále zkoumá díla jak z hlediska harmonického, tak i formálního. Účelem této práce je vyvodit charakteristické rysy spojující klavírní tvorbu Adama Skoumala. Skladby rozebírané v této práci jsou Variace na lidovou píseň, Romantické kusy, Klavírní koncert, Etudy pro klavír, Corsaresca, Kejklíř, tvorba pro děti a částečně i komorní tvorba se zastoupením klavíru.

Klíčová slova: Adam, Skoumal, skladatel, klavírista, skladba, klavír, Romantické, kusy, Corsaresca, Kejklíř, etuda.

Annotation

This diploma thesis on the theme of Piano work of Adam Skoumal thoroughly analyzes the work of a Czech contemporary composer. It introduces both the circumstances of the composing of works that are associated with the author's life experience, and further explores works both harmoniously and formally. The purpose of this thesis is to draw characteristic features linking Adam Skoumal's piano work. The pieces discussed in this work are Variations on Folk Song, Romantic Pieces, Piano Concerto, Etudes for Piano, Corsaresca, The Jongler, Pieces for Children and partly chamber music with piano.

Keywords: Adam, Skoumal, composer, pianist, composition, piano, Romantic pieces, Corsaresca, The Jongleur, etude

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Životopis	9
3. Variace na lidovou píseň	13
4. Romantické kusy	18
4.1. Preludium	19
4.2. Lístek do památníku	23
4.3. Motýli.....	25
4.4. Exotický tanec	29
5. Klavírní koncert č.2 pro klavír a smyčce.....	33
6. Etudy.....	35
7. Corsaresca	38
8. Kejkliř	49
9. Další klavírní tvorba Adama Skoumala	55
10. Tvorba pro děti	57
11. Komorní tvorba.....	61
12. Závěr	63
13. Seznam literatury	64
14. Seznam obrázků.....	65

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala všem, kteří mi s tvorbou diplomové práce Klavírní tvorba Adama Skoumala pomohli. Jmenovitě vedoucímu práce MgA. Ivo Kahánkovi, PhD. za cenné rady. Dále pak MgA. Adamu Skoumalovi za všechny poskytnuté rady a za svolení jejich publikace.

1. Úvod

Jak samotný název této diplomové práce napovídá, ráda bych tímto představila klavírní tvorbu soudobého českého skladatele Adama Skoumala, který se kromě kompozice věnuje i hře na klavír. Dnešní tvorba nemusí být vždy jen experimentální a pro publikum zcela nepochopitelná. Skladby Adama Skoumala propojují typické prvky pro klasickou tvorbu s jeho vlastním osobitým stylem kompozice. Interpretům se tak nabízí možnost zpestření repertoáru o nové neotřelé skladby. Představením těchto děl spolu s vyzdvižením zajímavostí o Skoumalově klavírní tvorbě bych ráda přivedla k těmto kompozicím další interprety.

Diplomová práce Klavírní tvorba Adama Skoumala nám přiblíží nejen okolnosti vzniku děl, což je spojeno s autorovým životopisem, ale rovněž i samotné hudební rozbory. Tím bych se ráda dopracovala ke stanovení prvků, které jsou pro klavírní hudbu Adama Skoumala typické. Budu se věnovat hlavně skladbám, které sám skladatel považuje za povedenější, a proto je doporučuje k interpretaci i dalším pianistům. Výjimkou však budou Variace na lidovou píseň a Klavírní koncert č. 2 pro klavír a smyčce. Tato díla jsou velmi významná, avšak v této práci se jim chci věnovat pouze okrajově, jelikož byla již důkladně rozebrána v mé předchozí bakalářské práci s názvem Život a tvorba soudobého skladatele a pianisty Adama Skoumala. V následujících stránkách se dočteme například o Romantických kusech, Kejklíři, Corsaresce, etudách, o tvorbě pro děti a nevynecháme ani komorní tvorbu, v níž je klavír rovněž zastoupen. Tvorbě, kterou sám Adam Skoumal netouží tolik interpretovat, tolik pozornosti věnovat nebudeme.

Cílem této diplomové práce je přilákat další klavíristy k tvorbě tohoto soudobého skladatele. To by přineslo užitek nejen autorovi samotnému, ale zároveň mohou takové interpretace pomoci i hudebníkům. Seznámením se s novým a efektivním klavírním programem, který není tolik známý ve srovnání s ostatními klavírními skladbami, může dojít k uvolnění koncertního napětí, které je často způsobeno obavou z kritiky či porovnávání se s ostatními interprety, k čemuž při soudobé tvorbě tolik nedochází.

2. Životopis

Adam Skoumal, současný český skladatel a klavírista, se narodil 15. prosince 1969 v Pardubicích. V dnešní době ho můžeme slyšet nejen na koncertních pódíích interpretovat své, ale i jakékoliv jiné skladby klavírní literatury. Čím dál tím více se začínají hrát jeho díla i v podání jiných hudebníků, než je on sám. Můžeme se s Adamem setkat na Pražské konzervatoři, kde v současné době vyučuje hru na klavír.

Celá tato jeho kariéra začala v útlém dětství, kdy ho rodiče přihlásili do základní umělecké školy, kde začal hrát na klavír. Ačkoliv zpočátku neshledával hudbu nijak zvlášť zajímavou a přípravě do hudebního vzdělávání věnoval jen minimální potřebnou dobu, o pár let později si ho muzika našla. [1] Respektive si Adama našel Robert Schumann v podání Petera Toperczera. Když mladý student pražského gymnázia uslyšel desku se skladbami výše zmíněného autora, byla to láska na první poslech. Bez jakéhokoliv zaváhání se vrhnul do nového světa, o kterém dříve neměl ani zdání. Slova o tom, že je již pozdě na dráhu profesionálního klavíristy, ho neodradila, naopak ho motivovala k dosažení vyšších cílů. A proto to po první konzultaci u profesora Panenky na Akademii múzických umění v Praze nevzdal a začal cvičit ještě víc, až dosáhl, čeho chtěl. O dva roky později byl přijat na Pražskou konzervatoř, kde byl kvůli věku přidělen rovnou do třetího ročníku studia. Pod vedením Evy Boguniové absolvoval tuto školu bez zádrhelů. [1]

Po absolvování konzervatoře byl Adam Skoumal přijat na Akademii múzických umění v Praze, kde měl dva pedagogy vyučující ho hlavnímu oboru. Jednak jej na klavír učil Peter Toperczer, ale zároveň i Jan Panenka. [1] Tím se Adamovi splnila současně jeho dvě přání, díky Toperczerově nahrávce se vůbec dostal k hudbě, takže byl jeho velkým obdivovatelem, a Panenku si sám vybral jako svého prvního klavíristu, kterému by chtěl zahrát během konzultace. Mladý pianista však ani toto nepovažoval za důvod ke stagnaci a stále si hledal cíle vyšší. [2]

Když mu po jediném roku studia na vysoké škole bylo nabídnuto stipendium, které umožňovalo studium v Americe, nebylo nad čím váhat. Za oceánem strávil celkem šest let, nejprve zdokonaloval své dovednosti po dobu dvou let na Southern Methodist University v Dallasu. Další roky prožil na Manhattan School of Music v New Yorku, kde ho v klavírní interpretaci vzdělával sám Ruth Laredo. Tato léta mu

přinesla vzácné zkušenosti. Ačkoliv každý rok získal stipendium, které mu hradilo velmi nákladná studia, byl stále finančně odkázán sám na sebe, protože ani strava, ani ubytování by jinak neměl, jak zaplatit. Byl proto nucen k pracím, kterým by se profesionální klavírista za běžných okolností vyhýbal. Bylo to například uklízení školy, hraní na varhany v místním kostele, učení či hraní po barech. [3] Ale i přesto mu americké studium stálo za to. Seznámil se nejen s tamní úrovní pianistů, ale hlavně ho ke hře inspirovali významní klavíristé, se kterými by se v Čechách běžně nesešel. Nejdůležitější ale je, že právě během svého pobytu v Americe se dostal Adam Skoumal k myšlence ohledně komponování v podobě, která je nám dnes již známá. Právě zde byla napsána jeho první skladba, po jejímž velikém úspěchu již následovala celá řada dalších. [2]

Po návratu do rodné země se Adam Skoumal začal plně věnovat koncertní činnosti, spojenou s tvůrčím komponováním. Kromě sólového hraní se věnoval i hře v komorním obsazení či korepetici a to vše ho spojilo s nejrůznějšími hudebníky, kteří se později stali inspirací, nebo prvními interprety jeho vlastních kompozic. [4]

Kromě koncertní a skladatelské činnosti se od roku 2012 věnuje Adam rovněž i klavírní pedagogice. Na Pražské konzervatoři od té doby vychovává novou řadu pianistů. [3]

Během svého života se Adam Skoumal jako klavírista zúčastnil mnoha mistrovských kurzů a samozřejmě i klavírních soutěží. Určitě stojí za zmínku druhá cena na soutěži Pražské jaro, kterou získal v roce 1998 spolu s oceněním za nejlepší provedení soudobé skladby, jednalo se právě o jeho vlastní Variace na lidovou píseň, které vznikly téhož roku ještě ve Spojených státech amerických. Mezi další úspěchy se řadí první cena na soutěži konzervatoří, ocenění za nejlepší interpretační výkon na Mladém pódiu v roce 2000, laureátství na mezinárodních soutěží v Itálii – Pinerolo 1999, v Portugalsku – Porto 2000, v USA například na W. Naumburg Competition, Hilton Head Competition a East & West Artist Competition. V rámci mistrovských kurzů Adama slyšel hrát například Lazar Berman, András Schiff, Philipp Entremont, Eugen Indjic a Marián Lapšanský. Adam si zahrál jako sólista s většinou českých orchestrů, spolupracoval tak s mnoha zajímavými dirigenty, například se jedná o Petra Altrichtera, Serge Bauda, Lukasje Borowitze, Jiřího Kouta, Jakuba Hrůši, Leoše Svárovského, Stanislava Vavříňka, Petra Vronského a Andrese Sebastiana Weisera. Také se představil v cyklech

České filharmonie, Symfonického orchestru FOK, Pražské komorní filharmonie, Plzeňské filharmonie, Karlovarského symfonického orchestru, na festivalech Pražské Jaro, Moravský podzim, Janáčkův Máj, Concentus Moraviae, Lípa Musica a také se představil v cizině s orchestrem Národního divadla. Rovněž v rámci své umělecké činnosti natočil pianista několik CD, na kterých interpretoval díla Johanna Sebastiana Bacha, Antonína Dvořáka, Leoše Janáčka, samozřejmě jeho oblíbeného Roberta Schumanna a skladatele, který i Skoumalovu tvorbu výrazně ovlivnil, Sergeje Rachmaninova. [5]

Spolu se všemi hudebními povinnostmi má tento klavírista a skladatel současně ještě povinnosti rodinné, které jsou pro Adama hlavní prioritou. S manželkou Miluší mají tři dcery, Valérii, Viktorii a Julii. [6]

Pro jakéhokoliv interpreta klavírní tvorby je vždy výhodou být zároveň schopný komponovat vlastní skladby. Nejen, že má takový člověk automaticky podstatně lépe vyvinutou schopnost improvizace, ale také lépe rozumí formě i harmonii u skladeb ostatních skladatelů. Je mu bližší pochopit původní autorův záměr. Svou improvizaci využívá Adam Skoumal občas i koncertně, v květnu roku 2018 se zúčastnil koncertu dětského pěveckého sboru Iuventus, gaude!, kde bylo mimo jiné jeho úkolem improvizálně reagovat na zazpívané lidové písně. [4]

Adam Skoumal se proslavil jako skladatel velmi kvalitních děl. Právě proto byl i několikrát osloven pro napsání skladby povinné pro určitou soutěž. Nejvýznamnější z těchto soutěží pro Adama bezpochyby bylo Pražské jaro, kde v roce 2016 museli všichni zúčastnění nastudovat klavírní dílo s názvem Kejkliř. [3] Dále byly jeho Variace na cikánskou melodii pro housle a klavír povinné hned na třech houslových soutěžích, na Concours International de Violon ve švýcarském Sionu, na Mezinárodní houslové soutěži v Buenos Aires a na soutěži konzervatoří a hudebních gymnázií v České republice v roce 2014. [5]

Kromě klavírní tvorby se Adam Skoumal výrazně věnuje kompozicím pro housle. Důvodem bude nejen povolání jeho manželky Miluše, která je vynikající houslistkou, ale rovněž i koncertně působí s dalšími houslisty. Jedná se například o Romana Patočku či Milana Al-Ashaba. [4]

Ke svému vlastnímu stylu komponování se Adam dostal sám. Ačkoliv se během

studií na Pražské konzervatoři pokoušet skloubit výuku klavíru spolu se skladbou, nikdy tento obor nedokončil. Jeho tehdejší profesor skladby Milan Jíra vedl Adama ke komponování moderním stylem, což znamená, že chtěl hlavně experimentovat. To ale Adama nijak neoslovalo a studium tohoto oboru po krátké době ukončil. [3]

Tvorba Adama Skoumala prošla vývojem, zpočátku se mohlo zdát, že autor svými kompozicemi spíše jen reaguje na dříve narozené skladatele. Jeho styl by se v rané fázi dal označit za pozdně romantický. Není divu, že jedním z oblíbených autorů Adama Skoumala je právě Sergej Rachmaninov, kterému se v jistých svých skladbách dost podobá. S přibývajícimi zkušenostmi se však jeho styl konkretizoval, až se Skoumalova tvorba stala originálním hudebním vyjádřením.

Harmonie i po vývoji zůstává většinou stále pozdně romantická, ale převažujícím znakem Adamových děl je bezpochyby rytmus. [3] Často pracuje s výrazným rytmickým motivem, ale rozhodně není taková motivická práce vždy pravidelná. S tím úzce souvisí jeho obliba v častých změnách taktů, které už tak bývají netradiční. Často se setkáme s nepravidelnými takty jako je například pětiosminový, devítičtvrtkový a podobně. Stejně jako Sergej Rachmaninov užívá i Adam Skoumal vedení více motivů v různých zvukových liniích. [3] Rovněž se u jeho tvorby setkáváme s polyfonií.

3. Variace na lidovou píseň

Skladba s názvem Variace na lidovou píseň je jedna ze Skoumalových nejoblíbenějších. Důkazem je, že on sám variace pravidelně interpretuje na svých klavírních recitálech. Ačkoliv je to jeho první kompozice a velmi se tedy stylově odlišuje Skoumalově dnešní tvorbě, její prezentování je pro autora příjemné. [4] Kvalita díla nebyla oceněna pouze samotným skladatelem, ale rovněž i odbornou porotou soutěže Pražské jaro v roce 1998. Právě za tuto skladbu bylo Adamovi přiděleno ocenění za nejlepší interpretaci soudobého díla. Variace byly napsány v témže roce ještě během Skoumalových studií v Americe. Vznikly z různých improvizací na písničku Dobrú noc, má milá, které skladatel postupně hrál po barech, aby si za oceánem vydělal na živobytí. [3]

Jedná se o první skladbu Adama Skoumala a právě její úspěch motivoval autora ke kompozici dalších děl. Původní Adamův záměr byl oslnit svou tehdejší přítelkyni, které měly být variace původně věnovány. Protože se však vztah dokončení celého díla nedařilo, uváděl dlouhá léta Skoumal svou první skladbu za jakousi vzpomínku na Čechy během svého pobytu v zahraničí. [3]

Ačkoliv Skoumal některé své skladby odmítá dále veřejně interpretovat kvůli stylové podobnosti s jinými kompozicemi, jedná se například o jeho první klavírní koncert, Variace na lidovou píseň nezavrhl, i když se v mnohém podobají dříve napsaným dílům. Znalec klavírní literatury by jistě vyznamenal podobnost mezi tímto Skoumalovým raným dílem a skladbami Sergeje Rachmaninova, Johanessa Brahmsa, Maurice Ravela, Modesta Petroviče Musorgskijho a Sergeje Prokofjeva. [3]

I když je tato skladba Adamova oblíbená, je to jediná jeho kompozice, která stále ještě není přepsána do elektronické podoby. Klavírista, který projeví zájem o toto dílo, musí tedy čelit hře z listu z autorova rukopisu. A právě to je patrně důvod, proč se variace nehrají tak často ve srovnání s ostatní Skoumalovou klavírní tvorbou. Ačkoliv hra z rukopisu odradila mnohé pianisty, mají v současné době na repertoáru variace na lidovou píseň tři čeští klavíristé a to včetně autora. Kromě mě se totiž k interpretaci tohoto krásného díla rozhodl i Marek Kozák, laureát Pražského jara, který byl oceněn za Skoumalova Kejklíře. [7]

Toto dílo by jen těžko bylo podle poslechu zařazeno mezi klavírní díla napsaná kolem přelomu tisíciletí. Svým stylem jasně odkazuje k hudbě pozdního romantismu. V autorově rukopisu je zřejmě znát jeho láska k tvorbě Sergeje Rachmaninova, kterému se variace stylovostí i harmonií nejvíce podobají.

Variace na lidovou píseň od Adama Skoumala jsou, dle mého názoru, ideálním kusem v repertoáru, který se navíc perfektně hodí na soutěže s povinnou soudobou skladbou. Pianista může na této skladbě předvést nejrůznější hudební dovednosti. Díky osmnácti rozmanitým variacím může interpret oslnit svou muzikalitou v pomalejších částech, i nejrůznějšími formami klavírní techniky, která však není ve skutečnosti tak obtížná, jak na první dojem vypadá. Ačkoliv některé pasáže napsal Adam Skoumal dost složitě, jedná se převážně o sledy akordů v silné dynamice a velmi rychlém tempu, sám autor si ihned tato místa zjednodušil. Interpretům pak sám nabízí možnosti zjednodušení, kdy z pětitónového či čtyřtónového akordu vybere pouze tři noty, které dostatečně charakterizují harmonii a pianistovi tím jednoznačně usnadní mnoho práce. [3] Dílo tedy vypadá velmi efektně a pro posluchače je díky pozdně romantické stylovosti příjemné.

Samotné téma, nápěv lidové písně Dobrú noc, má milá, umožňuje rozmanitou práci s harmonií. Tuto píseň však v průběhu skladby již nadále neslyšíme, jedná se totiž o variace volné. Jednotlivé díly jsou odlišné jak dynamikou, tempem, tematickou a motivickou prací, tak i celým charakterem. [8]

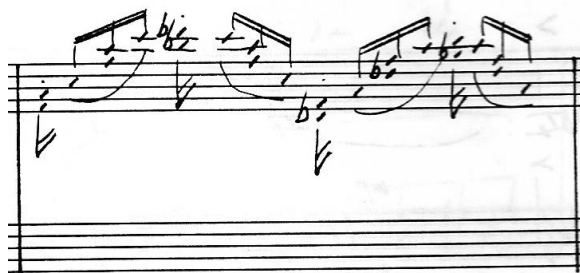
Hned první variaci vytvořil autor jako improvizaci, kdy má mít posluchač dojem, že interpret sám bloumá a na místě vymýšlí, jak má notový zápis pokračovat. K velkému kontrastu dochází během druhé variace, která naopak odkazuje ke klasicistní klavírní literatuře. Precizní drobnou technikou v nižší dynamice působí jako část tvorby Wolfganga Amadea Mozarta. [3] Třetí variace jako první s sebou přináší i velké drama, které je znázorněno akordy v obou rukách, které na sebe motivicky navazují a tím pádem si vzájemně odpovídají.

Obrázek 1: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (variaci č.3) [8]

Po dramatu dochází ke zlomu v podobě pádu do nižší dynamické i tempové složky skladby. Jak jsme z další tvorby Adama Skoumala zvyklí, i zde se objevují změny taktů. Celá čtvrtá variace má na posluchače působit mysteriózně. Po klidné části by každý očekával, že bude následovat opět energičtější část, místo toho však dojde k ještě většímu zklidnění. Pátá variace má evokovat jakousi hrací skříňku, která hraje bez sebemenšího náznaku dynamiky či agogiky. [3]

Hned po ní následuje variace s označením Scherzando. Ta má navodit veselou atmosféru připomínající šaška či kašpárka. Je tedy plná zvrátů, nečekaných akcentů, synkop a podobně. Sedmá variace umožňuje pianistovi předvést své technické dovednosti, působí velmi virtuózně. Levá ruka zde obstarává jak basovou, tak i sopránovou linku, přeskakuje totiž neustále přes pravou ruku, čímž se pro posluchače ozvláštňuje i vizuální dojem z variace.

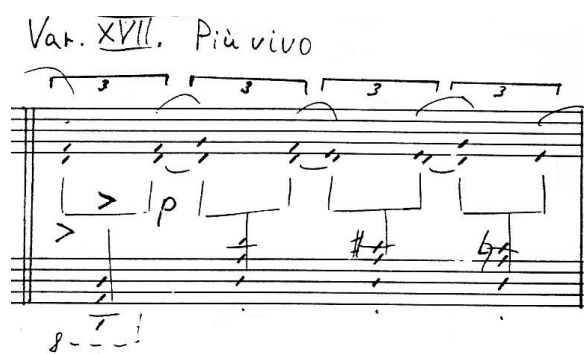

Obrázek 2: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (variaci č.7) [8]

Následující variace je rovněž komponována v rychlém tempu. Na rozdíl od sedmé části ale přináší i velký dynamický nárůst, protože je téměř celá psána ve forte. [8] A právě díky tomu působí velmi dramaticky. Devátou a desátou variaci by posluchač bez přístupu k notovému materiálu skladby neměl šanci rozeznat. Jsou psány ve shodné technice využívající stejnou motivickou práci. Jejich účelem je gradace do variace jedenácté, která je vyvrcholením předcházejících rychlých částí

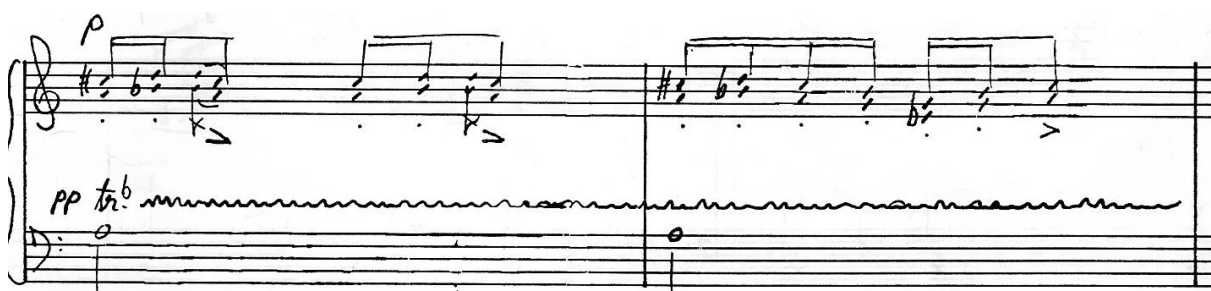
díla. Tato variace může vypadat jako závěr celé skladby. Samotnému Adamu Skoumalovi se při interpretaci Variací na lidovou píseň stávalo, že posluchači právě v tuto chvíli už začali automaticky s potleskem. [2]

Ve dvanácté části dochází opět k velkému zlomu jak z hlediska tempa, tak i dynamiky. Klavírista přednáší jakýsi recitativ, ve kterém může ukázat své dovednosti ohledně práce s časem. Následující dvě variace zůstávají stále v ponuré náladě ve středním tempu. Autor si zde hraje převážně s harmonií, která je velmi pestrá. Následující patnácté variaci přezdívá Skoumal Medvědí. [2] Autor v ní chtěl exponovat neustále se přibližující nebezpečí. Následující variace naopak působí velmi sarkasticky. Přesouváme se opět do rychlejšího tempa, které je už udrženo až do finále celých variací. V sedmácté variace představí skladatel triolovou akordovou techniku, která na posluchače působí dramaticky díky svému rychlému spádu.

Obrázek 3: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (variace č.17) [8]

Poslední variace by se dala rozdělit na čtyři různé kratší celky. Skoumal však chtěl sjednocením těchto kusů naznačit velkou nepřerušovanou gradaci. Během závěru díla zazní ještě židovský charakter, kterým chtěl autor rozšířit pestrost své první skladby.

Obrázek 4: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (variace č.18) [8]

Závěrečný rychlý sled akordů působí efektivně, ačkoliv původní verze byla, dle slov samotného Adama Skoumala, nehratelná. Rozhodl se tedy pro jednodušší verzi, kde nejsou akordy tolik zahuštěné. [3]

4. Romantické kusy

Již ze samotného názvu vyplývá, že se autor chce v tomto cyklu přiblížit stylu komponování 19. století, tedy období romantismu. Tato hudební éra se vyznačovala celou řadou typických znaků, které rovněž nalezneme i v jednotlivých částech Romantických kusů. Romantismus se v první řadě vyznačuje nově vzniklou programní hudbou, kterou i Skoumal využívá ve svém cyklu, kromě části s názvem Preludium. [9] I ostatní hudební prostředky typické pro toto období jsou hojně využívány, jedná se o výraznou melodii, harmonii, rytmus, barvu či emocionalitu. [9] Celá skladba se skládá ze čtyř velmi kontrastních částí, z Preludia, Lístku do památníku, Motýlů a Exotického tance.

Kompozice byla napsána v roce 2003 kvůli autorově cestě do Káhiry, kde rovněž proběhla premiéra hudebního cyklu. [3] Pro interpreta je toto dílo ideální částí programu, jelikož není příliš dlouhé, všechny části trvají dohromady necelých deset minut. Dále zde klavírista předvede jak virtuózní techniku, tak i muzikalitu v pomalých částech. Navíc velké kontrasty jednotlivých Romantických kusů udržují snadno posluchače v pozornosti po celou dobu trvání díla. Možná právě proto byl tento cyklus jedním z nejvíce hraných klavírních děl Adama Skoumala.[4] To však pouze do roku 2016, kdy byl Kejklíč povinnou soudobou skladbou na mezinárodní soutěži Pražské jaro. Tím se razantně zvýšil počet interpretací Skoumalových děl nejen v České republice.

4.1. Preludium

Preludium si po své formální stránce prošlo v hudební historii velkou přeměnou. V renesanci bylo chápáno jako volná improvizace interpreta, jejímž účelem bylo uvést hudební dílo následující. Rovněž v baroku byla tato forma úzce spjata s navazující skladbou. Například v Dobře temperovaném klavíru Johanna Sebastiana Bacha bylo vždy spojeno s fugou. Ta byla v přísné polyfonii, na rozdíl od preludia, které bylo komponované volně. V období klasicismu žádná zásadní preludia nevznikla, čímž se dostáváme k romantismu, kterému se Adam Skoumal chce přiblížit. Zde se z preludia již stala samostatná krátká skladba s vlastním tématem. [10] To, že je v cyklu Romantických kusů Preludium bráno za samostatnou skladbu, je zřejmé dle toho, že hned po něm následuje část s názvem Lístek do památníku, která v celém cyklu slouží očividně jako krátké intermezzo.

Preludium Adama Skoumala pracuje s jednou hlavní myšlenkou, která je dále zpracovávána nejrůznějšími způsoby.

The image displays two systems of musical notation for a piano piece. The first system is marked 'piano' and 'mf' (mezzo-forte). It features a treble clef with a melodic line containing several triplet figures, and a bass clef with a supporting accompaniment. The second system continues the piece, marked 'leg.' (leggero), and shows further development of the triplet motifs in both hands. The notation includes various accidentals and dynamic markings.

Obrázek 5: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11]

Tento čtyřtaktový motiv se má k hudbě z období romantismu připodobňovat hlavně harmonií. Ta je velmi přehledná, i když jsou jednotlivé akordy velké harmonické kadence, která je zde využívána, obohaceny o alterované či různě zahuštěné akordy. Tím se autor podobá nejbližše romantické klavírní tvorbě Sergeje Rachmaninova, který je evidentně Skoumalovým vzorem i v dalších kompozicích. [3] Téma, které je v ostinátním rytmu dvě ku třem, dostává tempovým označením

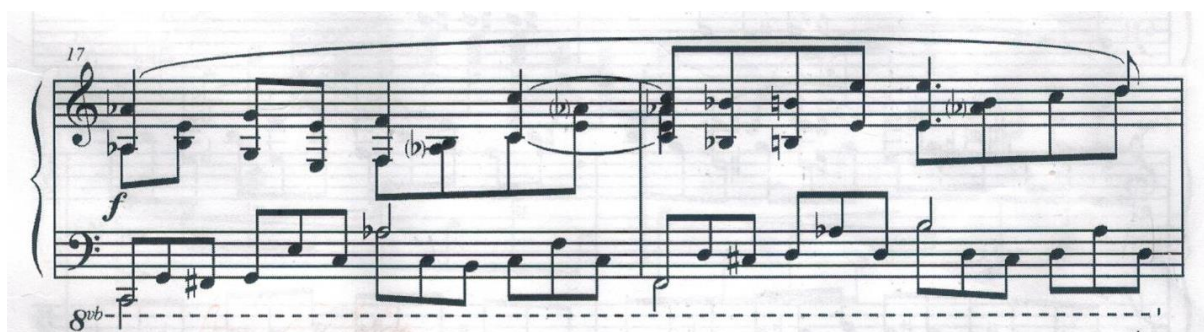
skladby Animato lehce rozvolněný charakter. Trioly v melodii v pravé ruce tak získávají svobodu a vzrušenost, která je však koordinována levou rukou, respektive vzájemným setkáváním se obou rukou na těžkých dobách. [11]

Téma uvedené v prvních čtyřech taktách, je ihned exponováno ve vyšší dynamice a rovněž i ve větším rozsahu klaviatury, levá ruka je posunuta o oktávu níž a pravá naopak výš. Zajímavostí na této ploše je autorova práce s polyfonií. Když téma zazní poprvé, je pravá ruka v několika místech rozdělena na dva hlasy. Od toho je však při druhém provedení opuštěno a tytéž tóny jsou rázem považovány za jeden hlas.

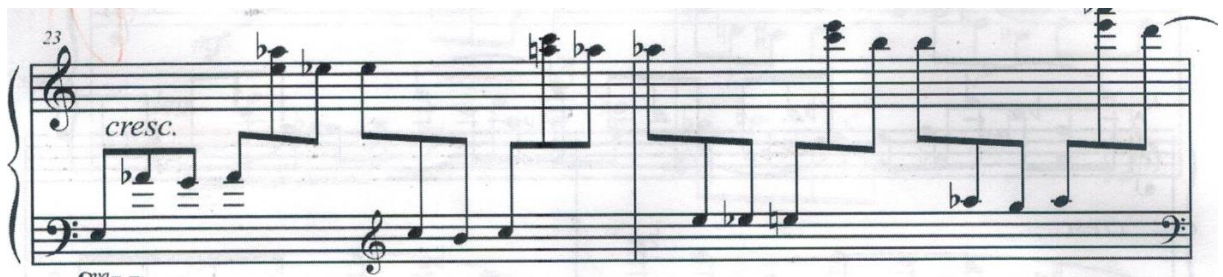
Obrázek 6: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11]

Dále už se s tématem pracuje volnějším způsobem, není nutně prováděno v celé své podobě, ale hlavně se s ním výrazněji pracuje po harmonické stránce. Je prováděno ve vzdálenějších harmoniích. Hned během první stránky se z původní tóniny es moll plynule přesuneme do fis moll, e moll a podobně. [11] Tyto modulace gradují do sedmnáctého taktu, kde dojde k významné změně v podobě výměny rytmických figur mezi jednotlivými rukami.

Obrázek 7: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11]

K dalšímu zlomu dochází o pár taktů dále, na třetí straně, kde je po subitu pianu přerušena důležitost melodie, která je nyní naopak nahrazena barevností.

Obrázek 8: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11]

Z nejnižších dynamik zde autor exponuje jednotlivé modulační akordy, které mají minimální motivickou funkci. Gradace této části je patrná nejen ze stupňující se dynamiky, ale rovněž zkracováním taktů v posledním řádku plochy. Ze čtyřčtvrtového taktu se rázem dostáváme do taktu tříčtvrtového a následně dvoučtvrtového. [11] Tím chce autor naznačit naléhavost, která je vyvrcholena sledem akordů úzce připomínajících klavírní tvorbu Sergeje Rachmaninova.

Obrázek 9: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11]

Uvedení opět hlavního tématu, nyní však s označením *pesante* a to v co nejširším rozsahu klavíru, což je ještě podpořeno zdvojením linky v levé ruce do oktáv, je evidentním vyvrcholením Skoumalova Preludia. Možnost *acceleranda* dodává ještě větší spád. Poslední strana díla už je pouhým uklidňováním a zakončováním skladby. Hovoříme-li ohledně tématu o vzrušenosti a jakési neurčitosti kvůli rytmu dva ku třem, v závěru se nám dostává znásobení této myšlenky. A to díky zařazení kvintol do rytmického spektra. Tím získáváme rytmus čtyři ku pěti, který je využívaný jen velmi zřídka.

Obrázek 10: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11]

Po technické stránce se v díle nevyskytují žádná větší technická úskalí. Největším problémem pro pianistu mohou být akordy předjímající vyvrcholení skladby. I ty se však dají bez větších obtíží interpretovat, jelikož nejsou v takovém rozsahu, aby unavovaly ruce, a zároveň je na nich zřejmé, že sám skladatel je zkušený klavírista a ví, jaké hmaty půjdou interpretovi snáze do ruky.

4.2. Lístek do památníku

Druhá část s tempovým označením Andante je jakýmsi intermezem, neboli drobnou hudební vložkou, celého cyklu. [12] Krátká jednostránková skladba se za celou dobu nedostane do vyšší dynamické polohy, než je piano. Stává se tak odpočinkem mezi ostatními částmi, které jsou po všech stránkách výraznější. Autor si zde pohrává s barvou klavíru, která je v tomto případě velmi jemná a něžná.

Hudební forma díla je velice prostá, skládá se ze dvou jednoduchých několikataktových myšlenek, které se opakují. První myšlenka neboli díl A trvá šest taktů, je složen z předvětí a závětí, vždy po třech taktech. Předvětí i závětí by se i dále dalo rozložit na dvě části, otázku a odpověď. Dvoutaktová otázka je komponována v třídobém taktu, jsou v ní použity trioly, které dávají myšlence lehce naléhavý podtext. Naopak pro odpověď je použit takt čtyřčtvrtový a dochází v ní během jediného taktu již ke zklidnění předchozího motivu. [11]

Obrázek 11: A. Skoumal: Romantické kusy: Lístek do památníku [11]

Předvětí má jednoznačně modulující charakter a proto se závětí odehrává v jiné tónině. Kromě změny tóniny však nedochází k žádným melodickým, ani rytmickým změnám.

Díl B s označením dolce vrací posluchače do třídobého taktu. Během čtyř taktů zde dvakrát zazní krátká myšlenka, pokaždé v jiné tónině. Jednoduchou melodií motivu začíná pravá ruka, kterou následně kanonicky imituje ruka levá. Celý díl je ve srovnání s dílem A více impresionistický, jedná se v něm spíše o zvukovou barvu než melodii.

Obrázek 12: A. Skoumal: Romantické kusy: Lístek do památníku [11]

Posléze zazní opět předvětí prvního dílu, které je ovšem rovnou zakončeno a to v paralelní mollové tónině. Doslovné opakování dílu B pouze ve vyšší poloze ještě více zklidňuje celou skladbu, která je následně zakončena předvětím dílu A, opět zakončeného v mollovém modu. [11]

Ačkoliv jsou v Lístku do památníku kromě běžných durových a mollových akordů využity i nejrůznější alterované, zmenšené, zvětšené či mimotonální akordy, je harmonie, co se týče formálního rozboru, velmi přehledná. Díl A je modulující část, která začíná na dominantě, v tomto případě H dur, a končí smířlivě na tónice v E dur. Poté zazní opět předvětí v H dur, které je však následně hned uzavřeno v paralelní gis moll, kde rovněž celá skladba končí. Celá tato část Romantických kusů je modulující, avšak velmi přehledně.

Zajímavostí ohledně harmonie je bezpochyby hned první akord, který znalci klavírní literatury připomene jinou skladbu. Totiž čtvrtou část z cyklu V mlhách od Leoše Janáčka. Tento velmi netradiční akord je v obou dílech naprosto shodný.

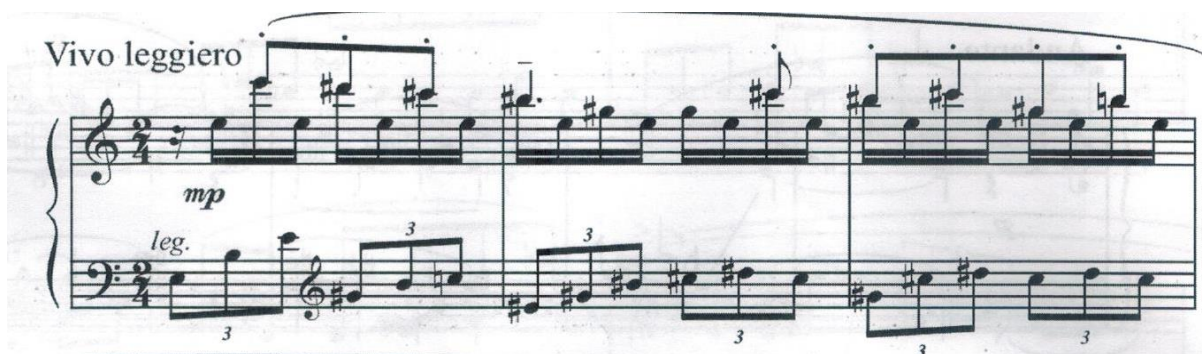

Obrázek 13: L. Janáček: V mlhách (4.část) [21]

4.3. Motýli

Třetí část Romantických kusů s názvem Motýli je klasickým příkladem programní hudby, která je pro období romantismu zcela zásadní. Autor zde chce nejrůznějšími hudebními prostředky představit drobného živočicha známého pro své neobyčejné zbarvení křídel, schopnost létat a přeměnu z larvy v motýla. Pro interpreta by mohl být z počátku nepříjemný ostinátní rytmus tři ku čtyřem, který je použit v obou krajních částech skladby. Ten však svou neukotveností a svobodou přináší představu letu, která je rovněž spojena s rozsahem, který je evidentně situován do vyšších poloh klaviatury. I tempové označení *Vivo leggiero* dává skladbě jakýsi vzdušný charakter. [11] Je podivuhodné, že sám autor při interpretaci tohoto svého cyklu občas vypouští z programu právě část s názvem Motýli. Tím se dílo stává podstatně kratším a klavíristům se tak dostávají do rukou dvě možné verze skladby. [4]

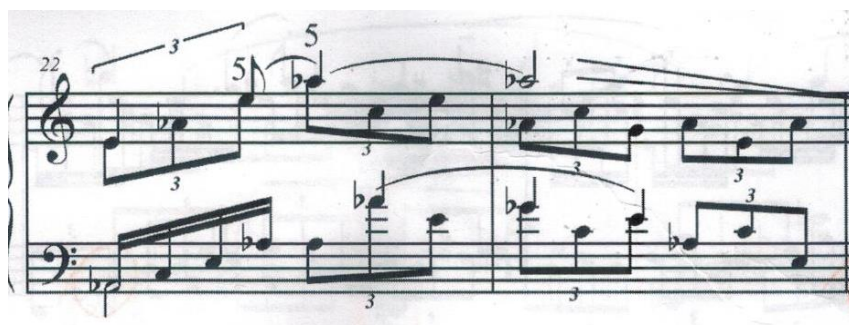
Z formálního hlediska se dá tato část Romantických kusů označit za formu ABA. Krajní díly, zakotvené v tónině E dur, jsou v již zmíněném rytmu tři ku čtyřem, kdy levá ruka hraje trioly v přísném legatu, zatímco ruka pravá v ostinátních šestnáctinových hodnotách exponuje ve své vrchní lince hlavní melodii skladby. Ta je tvořena převážně ze staccat s občasnými portamenty. Tato kombinace rukou má vytvářet představu letu motýla.

Obrázek 14: A. Skoumal: Romantické kusy: Motýli [11]

Jeho různorodé zbarvení křídel je naopak znázorňováno harmonií, která se z původní E dur dále přesouvá do tóniny es moll a následně C dur, což jsou tóniny velmi vzdálené té původní. Pestrost, kterou chce autor těmito tóninami ukázat, je ještě podpořena občasnými změnami taktů. Až zde se totiž přesouvá z taktu dvoučtvrtového do taktu tříčtvrtového. [11] V další dílčí části Motýlů se odehrává stejný rytmický model jako v první části Romantických kusů, totiž v Preludiu, kde

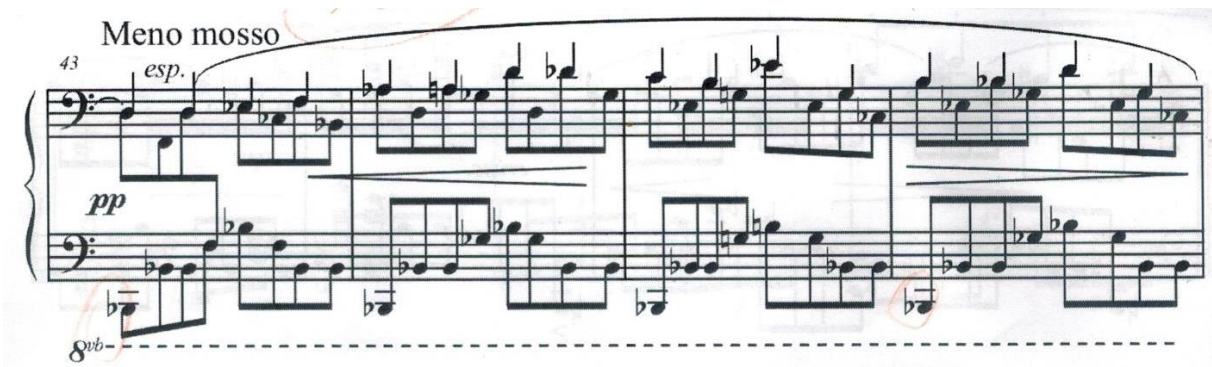
byla první výrazně jiná část odlišena tím, že se přehodil rytmus v ruce. Trioly v pravé ruce, které byly doprovázeny ostinátními osminami v ruce levé, se najednou ocitly v basové lince a naopak metrum levé ruky bylo v této části využito v ruce pravé. Stejně tak je odlišena i část Motýlů, kdy se rytmus tři ku čtyřem zachová, avšak ruce si své funkce prohodí. Jedná se o plochu, která má z *piana* vygradovat až o *forte* a to pomocí opakujícího se motivu. Zde se u Motýlů poprvé setkáváme s náznakem polyfonie, kdy je každá ruka rozdělena na dva hlasy, z nichž jeden vždy zastává funkci melodie a druhý doprovodu.

Obrázek 15: A: Skoumal: Romantické kusy: Motýli [11]

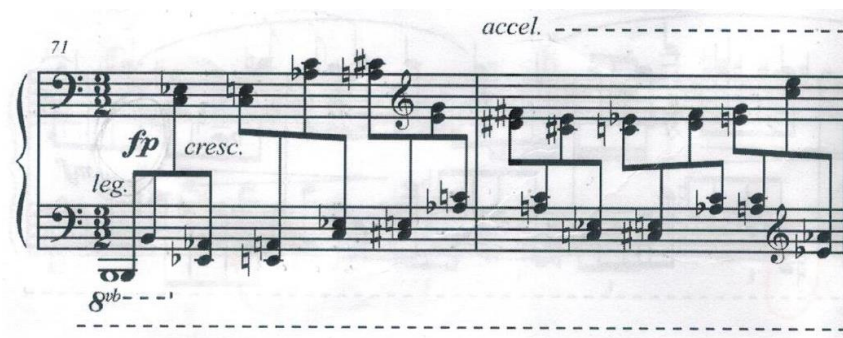
Závěrečná část krajního dílu skladby je opět návratem k motivické práci úvodu skladby. Stejně tak i k dynamice z počátku, tedy k *pianu*. [11]

Střední část tohoto díla je ke krajním dílům velkým kontrastem. Místo svěží melodie představující let nyní posloucháme ponurou tmavou barvu klavíru, která je ještě podpořena označením *Meno mosso*. [11] Zde se autor patrně pokouší zaznamenat hudbou přeměnu kukly v motýla. Výraznou změnou je přesunutí se do nižší polohy klavíru, poprvé během skladby se ocitáme v subkontra oktávě. Basová linie v této části má důležitou úlohu, na rozdíl od krajní části, která v basu příliš ukotvená nebyla, naopak svou vzdušnost zaznamenávala vedením hlasů pouze ve vyšších polohách. Plíživými frázemi v ostinátních osminových hodnotách se postupně dynamika zvyšuje.

Obrázek 16: A. Skoumal: Romantické kusy: Motýli [11]

Až do sedmdesátého prvního taktu plocha graduje bez významných emocí. V tomto taktu však dochází ke zlomu. Následujících dvanáct taktů opět rozproudiv energii před opětovným exponováním krajní části. Tato plocha patrně vyjadřuje přeměnu motýla z larvy pomocí akordů v tokátovém stylu. Ty společně s vzestupnou dynamikou, která je dále podpořena i accelerandem, probouzí opět život v hudbě, která v posledních dvaceti osmi taktech zaznamenávala ponurou larvu bez známek emocí. [11]

Obrázek 17: A. Skoumal: Romantické kusy: Motýli [11]

Touto spojkou se opět dostáváme ke krajnímu dílu skladby, který je až na pár detailů shodný s prvním dílem, který byl už popsán. V samotném závěru využívá Adam Skoumal místo klasické dominanty a tóniky méně obvyklého spojení akordů. V předposledním akordu, který má znázorňovat dominantní septakord, je místo velké tercie napsána malá sekunda a čistá kvarta.

Obrázek 18: A. Skoumal: Romantické kusy: Motýli [11]

4.4. Exotický tanec

V klavírní literatuře se v celé hudební historii setkáváme s nejrůznějšími druhy tanců. V období romantismu převládaly hlavně valčíky, polky, polonézy, mazurky apod. Ačkoliv byla většina těchto tanců stylizovaná a jen ztěžka by se během nich daný tanec skutečně tančil, přesto u všech těchto skladeb převládá významný prvek, a totiž rytmus typický pro daný tanec. [10] Exotický tanec Adama Skoumala se však v tomto zcela odlišuje. I když je svým rytmem velmi výrazný, což potvrzuje i tempové označení *Allegro ritmico*, nejedná se o žádný konkrétní tanec s ustáleným rytmem. Tato část Romantických kusů je typická střídáním taktů na krátké ploše. V samotném hlavním tématu se během prvních pěti taktů vystřídá takt celý, devítiosminový, sedmiosminový a šestiosminový. To vše je ještě podpořeno nejrůznějšími akcenty, důrazy, synkopami apod.

Obrázek 19: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]

Rytmus je, myslím si, prvním důvodem, proč je tento tanec nazýván exotickým.

Dalším důvodem pro toto označení je harmonie, která v tomto díle, obzvláště v jeho střední části, rozhodně není běžně využívána v evropské hudbě. Jak již bylo zmíněno, celý cyklus vznikl díky Skoumalově cestě do Káhiry. [3] A právě toto prostředí autora jistě inspirovalo i po harmonické stránce Exotického tance.

Tato závěrečná část čtyřdílného hudebního cyklu je bezpochyby nejvirtuóznější

a po technické stránce nejnáročnější. Avšak, jak je na celé Skoumalově tvorbě patrné, autor je vynikající klavírista, který dokáže komponovat díla tak, aby byla pro interpreta co nejpříjemnější. Což znamená, že tato část Romantických kusů je jistě nejnáročnější, ale není zdaleka tak technicky obtížná, jak se může posluchači na první poslech znát. Nejtěžším prvkem klavírní techniky jsou bezpochyby rychlé skoky po klaviatuře, které bývají i o vzdálenosti tří oktáv.

Obrázek 20: A: Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]

Ty musí být zahrány s naprostou rytmickou přesností, protože právě rytmus by byl jakýmkoliv zdržením na těchto místech viditelně narušen. Všechny ostatní technické problémy nejsou tak výrazné, jelikož mohou být snadno zamaskovány vyšší dynamikou, rytmem či výrazovým nasazením.

Skladba je zakotvena v tónině B dur, kde je nejprve téma dvakrát uvedeno. Podruhé již v závěru s modulací do tóniny Des dur, kde téma slyšíme potřetí. Dále pak v tónině G dur. Tento model uvedení tématu v jedné tónině, poté v téže tónině, kde se závěr tématu upraví kvůli modulaci do vzdálenější tóniny, a následné provedení tématu ve dvou odlišných modech, jsme slyšeli již ve třetí části Romantických kusů, v Motýlech. Tam bylo téma provedeno dvakrát v E dur, následně v es moll a pak v C dur. Dále se už s tématem pracuje volněji, nezazní vždy v celé své podobě, ale spíše jen hlava tématu, tedy jeho výrazně rytmická část, je používána k nejrůznějším modulacím. [11]

Obrázek 21: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]

Ve dvacátém taktu Skoumal opět pracuje s polyfonií, kdy pravá ruka hraje současně dva hlasy, které jsou rozlišeny rytmem, zatímco ruka levé ostinátně rozkládá akordy v nonlegatu.

Obrázek 22: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]

Střední část Exotického tance je opět lehkým propadem do nižších poloh, jelikož jsou obě ruce psány v basovém klíči. Zároveň však chce autor využít plnou barvu klavíru, a proto zde často překládá levou ruku přes pravou. A tak je melodie v pravé ruce, která je situována kolem jednočárkovaného c, doprovázena jak hlubokými tóny v kontra oktávě, tak i tóny vysokými v oktávě čtyřčárkované.[11]

Obrázek 23: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]

Tím se Skoumal opět odkazuje na tvorbu Sergeje Rachmaninova, který rovněž

hojně využíval na sobě nezávislé linie. V této části tak máme hlavní melodii ve vrchním partu pravé ruky, dále je v pravé ruce zachován rytmický doprovod, který je nám známý již z první části. Levá ruka zastává funkci vedení basové linky a zároveň zvukomalebnou linii ve vysoké poloze klaviatury. Pro větší přehlednost této struktury jsou dokonce téměř dvě strany střední části psány ve třech notových osnovách.

Obrázek 24: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]

Napětí před přelomem mezi střední a krajní částí je stupňováno opět nejen gradující dynamikou, ale rovněž, jak je Skoumalovým zvykem, i častými změnami taktů. [11]

Následující díl skladby je doslovným opakováním celé první části. Po té však již nepřichází přechod ke střední části, ale kóda, která je vyvrcholením celého Exotického tance. Tato nejvirtuóznější část celého hudebního cyklu je jednou velkou gradací využívající rytmické i harmonické motivy skladby s pomocí častých změn taktů. K tomu je využit celý rozsah klaviatury ve vysoké dynamice.

Obrázek 25: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]

5. Klavírní koncert č. 2 pro klavír a smyčce

V roce 2005 zkomponoval Adam Skoumal svůj druhý klavírní koncert. Jeho první koncert pro sólový klavír se podle jeho názoru nepovedl. Nepřinesl posluchačům nic nového, jen to, co již bylo z hlediska stylu napsáno autory před ním. Jednalo se o dílo velmi připomínající tvorbu Sergeje Rachmaninova. Byl to koncert čistě romantický, a proto se ho Skoumal rozhodl dále neinterpretovat a místo toho napsal koncert nový. Svým druhým klavírním koncertem chtěl navázat na jiné hudební období a totiž na období baroka. [3]

Původním záměrem Adama Skoumala bylo připodobnění slavného klavírního koncertu d moll Johanna Sebastiana Bacha. Ten měl být původně určen pro jiné obsazení, měl to být dvojkonzert pro housle a violoncello, čemuž se v prvotní myšlence chtěl věnovat i Adam Skoumal. I když si to rozmyslel a svůj druhý koncert věnoval rovněž klavíru, je z některých tokátových pasáží patrné, že původní záměr byl odlišný. [3]

Premiéra díla proběhla ještě v roce, kdy bylo zkomponováno, a to s Jihočeskou komorní filharmonií v Českých Budějovicích, kde se role dirigenta zhostil Stanislav Vavřínek. [5]

Druhý klavírní koncert Adama Skoumala je psán v klasické sonátové formě o třech větách s tempovým označením Allegro – Larghetto – Allegretto. Krajní věty bez větších agogických změn neustále drží stejné tempo, stejně jako tomu bylo i v baroku. Rovněž se zde autor inspiroval celým začátkem skladby, kde je part orchestru shodný s partem sólového nástroje, stejně jako tomu je v koncertech Johanna Sebastiana Bacha. Dalším odkazem k baroknímu velikánu je basso continuo, kterým v začátku druhé věty doprovází sólista hlavní melodii vedenou smyčcovým orchestrem. Stejně jako v baroku má i zde interpret možnost doplnit harmonii nejrůznější ornamentikou. Ve třetí větě Skoumal odkazuje pro změnu k baroknímu tanci, totiž k menuetu, který je v tomto případě poněkud rychlejší. V šestiosminovém taktu je zdůraznění první, třetí, čtvrté a šesté doby pro menuet dost typické. [3]

Obrázek 26: A. Skoumal: Klavírní koncert č.2 (3.věta) [20]

Adam Skoumal tak neotřelým způsobem kombinuje barokní formu se svou vlastní stylovostí. Jeho výrazná rytmika je pro celý koncert typická stejně jako harmonie, která by se v barokní tvorbě jen těžko hledala. Koncert je typický občasnými pasážemi, které jsou tvořeny z repetovaných tónů, které jsou tu a tam přerušovány akordy.

Obrázek 27: A. Skoumal: Klavírní koncert č.2 (1.věta) [20]

Tyto části vycházejí z původního záměru autora ohledně obsazení. Tento prvek je totiž typický spíše pro techniku smyčcových nástrojů.

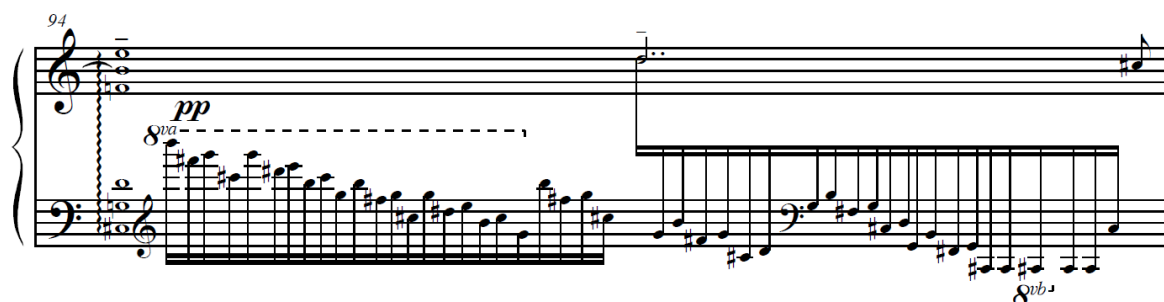
U tohoto klavírního koncertu si autor dovilil určit interpretům tempo pomocí metronomického označení. Ačkoliv tak učinil, po jisté době si svůj názor rozmyslel a pianistům, kteří se tento kus rozhodnou hrát, doporučuje tempo pomalejší, při kterém skladba vyzní, dle názoru autora, podstatně lépe. [3]

6. Etudy

Mezi klavírní tvorbu Adama Skoumala se řadí i dvě etudy, které jsou velice odlišné. První z nich, Etuda in Fis, je psána pouze pro levou ruku a kvůli důvodu svého vzniku, kterému se později budeme věnovat, je komponována v impresionistickém duchu. Druhá etuda, Etuda in Des, je již psána pro ruce dvě, ale příliš se zatím nehraje.

Skladby pro levou ruku v hudební historii vznikaly z různých důvodů, nejčastějším z nich byla za jistě ztráta jedné ruky, což se obvykle dělo během válek. Důvod pro Skoumala však byl zcela jiný. Etuda pro levou ruku byla napsána v roce 2002, v roce, kdy hrál Adam Skoumal klavírní koncert D dur Maurice Ravela, který je rovněž komponován pouze pro pianistovu levou ruku. Když před koncertem přemýšlel nad případným přídatkem, bylo mu jasné, že po půlhodině hraní pouze levou rukou nebude jeho pravá ruka příliš rozehraná. Samozřejmě by mu v tom pomohla i jiná díla komponovaná pro pouze jednu ruku, ale pro skladatele je taková situace příležitostí. A právě proto je Skoumalova první etuda inspirovaná hudbou impresionismu, který při premiéře díla rovněž zazněl v podobě klavírního koncertu. [3]

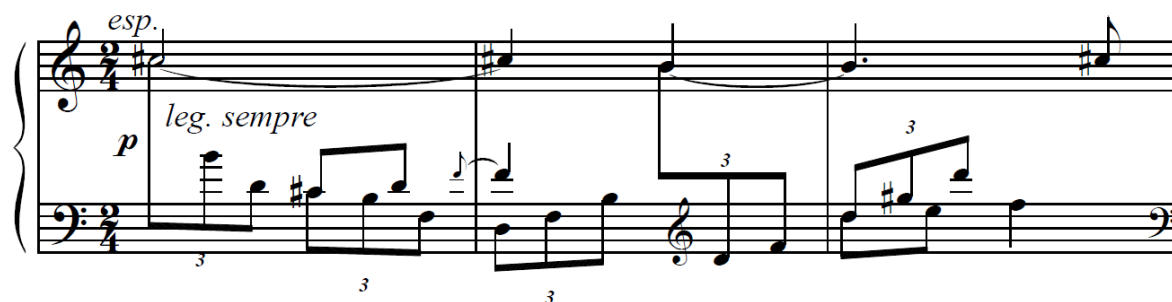
Tato kompozice s tempovým označením *Sostenuto* interpreta mnohé naučí. V první řadě je to zcela evidentně polyfonní vedení hlasů v levé ruce, s čímž souvisí i práce se zvukem klavíru a jeho barevném odlišení. Jistě se na díle procvičí i drobná technika, díky které se může pianista před publikem předvést.

Obrázek 28: A. Skoumal: Etuda pro levou ruku [13]

Zvuková struktura etudy by se dala rozdělit do třech základních poloh. První z nich je hlavní melodie přednášená na dlouhých tónech, která je nejvýše ze všech. Nejčastěji ji exponuje palec, což je u hlavní melodie praktické hlavně pro jeho sílu.

Druhá linie vytváří hlavní melodii protihlas, který je charakteristický svým rytmickým složením. Jedná se vždy o dvě osminové noty, po kterých následuje nota čtvrtová. Třetí zvuková poloha má v etudě spíše zvukomalebnou funkci, vyplňuje prostor celé klaviatury, kterou podle aktuální nálady skladby, využívá. [13]

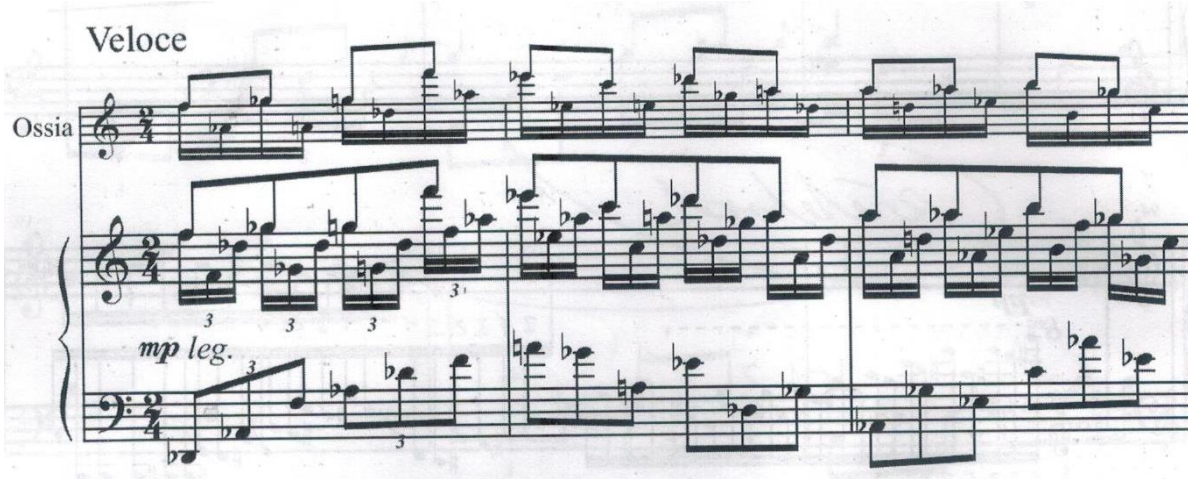
Obrázek 29: A: Skoumal: Etuda pro levou ruku [13]

Skoumalova Etuda pro levou ruku rozhodně není jen technické cvičení, ale jedná se o koncertní skladbu. Její nálada je velmi ponurá, vyjadřuje jakousi vnitřní bolest, která je vytvářena napětím, které je v průběhu rozvolňováno a díky tomu posluchač zažívá i slastné okamžiky. To je zřejmé na harmonii, která v těchto chvílích užívá čisté durové akordy, které na rozdíl od harmonie, kterou autor využívá po zbytek skladby, nejsou zahuštěny o sekundy, septimy apod. [13]

U této kompozice je nezvyklá Skoumalova práce s časem. Ve většině jeho děl se setkáváme s výraznou rytmikou, která je pro jeho tvorbu typická. Zde však není jediné místo, kde by interpret musel striktně dodržovat rytmický zápis. Hudba se v závislosti na napětí neustále rozjíždí či zklidňuje. S narůstajícím napětím jsou i v této Skoumalově skladbě jeho typické změny taktů, které však ve srovnání s ostatními jeho díly nejsou využívány tak hojně, jak jsme na ně navyklí.

Skoumalova druhá klavírní etuda je ve srovnání s jeho první etudou naprosto neznámá. Ani sám autor ji v současné době neprezentuje na svých koncertech a není tomu tak ani u jiných klavírních interpretů. Etuda in Des s tempovým označením *Veloce* je, dle názoru Adama Skoumala, zbytečně obtížná na to, že není tak vděčnou skladbou, kterou posluchači tolik ocení. [3] Otázkou ale je, jak vysokou klavírní úroveň měl skladatel na mysli, když označil dílo za nadměrně náročné. Myslím si, že student věnující se klavírní interpretaci na vysokoškolské úrovni, by si jistě s touto kompozicí hravě poradil. Pro ty, kteří by snad i tak měli velké technické problémy, vytvořil Skoumal i jednodušší variantu. [13] Ale ani ta zatím nepřiměla žádné pianisty k její interpretaci. Etuda se věnuje jak drobné

prstové technice v pravé ruce, tak i lomeným oktávám v těžé paži. Levá ruka během toho v legatu rozkládá nejrůznější akordy, při kterých se klavírista procvičí v rychlých skocích po klaviatuře. V této šestistránkové skladbě je až na pár taktů využíván rytmus, kdy pravá ruka přednáší trioly šestnáctinových hodnotách, zatímco ruka levá trioly hraje v hodnotách osminových. [13]

Obrázek 30: A. Skoumal: Etuda in Des [13]

Ačkoliv Skoumalova druhá varianta pianistovi značně zjednoduší technické problémy, rytmická struktura díla se naopak ztíží. Na rozdíl od snadno pochopitelného rytmu v původní verzi, se nyní celé skladba dostává do rytmu jedné trioly ku čtyřem šestnáctinovým notám, čímž se vše znepříjemní. Pozitivní je, že kromě dvou vypsanych gradací je etuda situována v nižších dynamických polohách, což je jednoznačnou výhodou, pro interpreta, kterému by exponováním této skladby ve forte mohla velmi snadno více tuhnout ruka.

7. Corsaresca

Klavírní dílo Adama Skoumala s názvem Fantasie Corsaresca je malý klavírní koncert určený pro klavír za doprovodu smyčcového orchestru. Je ovšem možné, aby byl koncertně proveden i v obsazení dvou klavírů, kdy ten druhý zastává doprovodnou funkci orchestru. Skladba byla zkomponována v roce 2012 a to na zakázku italského festivalu a švýcarského souboru ZHDK Strings. Skladatel dostal za úkol složit dílo, které by tematicky znázorňovalo moře. S touto myšlenkou si Adam poradil po svém a kromě vody zkomponoval do skladby i motiv pirátů a korzárů. [4] Premiéra proběhla téhož roku v Itálii, kde se zhostil klavírního partu sám autor Adam Skoumal. V české republice jsme se uvedení skladby dočkali až v roce 2018, kdy Corsaresca zazněla na magisterském koncertě Alice Lin v Sále Bohuslava Martinů na Akademii múzických umění v Praze. [4]

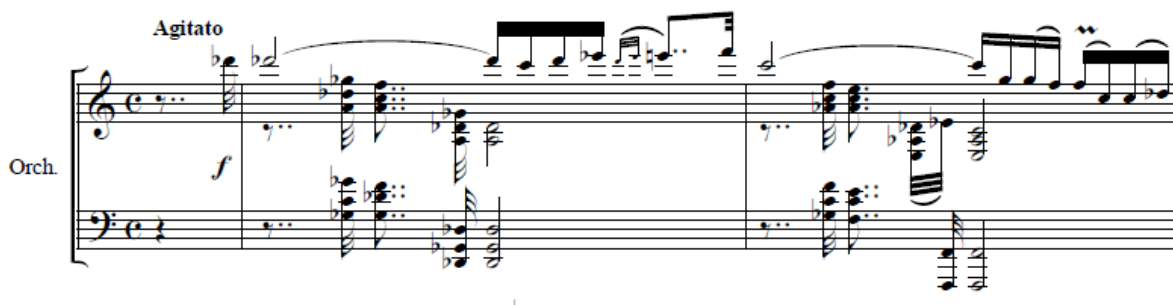
Tato koncertní skladba, jejíž provedení trvá necelých deset minut, je pro interpreta zcela jistě vhodnou volbou repertoáru. Nejen, že je velmi efektní, pro posluchače až strhující, ale zároveň ve srovnání s dalšími skladbami Adama Skoumala je Corsaresca jedna z těch méně fyzicky náročných. To je zapříčiněno jednak střídáním rychlých a pomalých částí, kde si interpret může alespoň lehce odpočinout a dalším důvodem je bezpochyby dynamická stránka skladby, která je koncipována hlavně v rychlých částech dlouhou dobu v pianu. Tím se jednak drží napětí u posluchače, které vygraduje až v samotném závěru, ale zároveň i pianista může co nejdéle šetřit síly na finále skladby. [14]

V tomto díle nalezneme dvě zásadní témata, která jsou po celou dobu trvání skladby dále zpracovávána. Jak již bylo zmíněno, první z nich zachycuje původní záměr objednané sklady, a totiž moře. Znázorňuje jednak jeho majestátnost, jeho nebezpečnost, ale rovněž cestu po moři, která je zdobena vlnami nejrůznějších velikostí. Druhé téma odkazuje k již zmíněným pirátům. K jejich živelnosti, nebojácnosti, sklonu k opilství a podobně. [14]

Než se dostaneme k samotnému rozboru díla, jistě stojí za zmínku Skoumalova práce s pedálem. Autor totiž i v nižších polohách klavíru, kdy se harmonie lehce pozměňuje, nechce, aby se pedál měnil, a klade tak interpretovi na srdce, aby tuto zvukovou strukturu udržoval klidně i více než půl stránky. Po harmonické stránce je tento jev něčím, na co nejsme z klavírní literatury tolik zvyklí. Avšak toto konání

je jasně odůvodněno programním podtextem. Patrně tím chce Skoumal znázornit obrovské vlny valící se nekontrolovatelným způsobem. [4]

Celé dílo začíná krátkým majestátním úvodem smyčcového orchestru, který ukazuje velkolepost moře dříve, než je rozdrobeno na jednotlivé vlny. Rovněž může představovat velkou loď, jejíž cesta je v následující části popisována. V úvodních šesti taktech vyjadřuje autor státnost pomocí tečkovaného rytmu v doprovodných hlasech. Ty tak udržují neustálou pulzaci hlavního tématu, které by se jinak mohlo na první dojem zdát lehce rozvolněné, což je podpořeno i tempovým označením *Agitato*. [14]

Obrázek 31: A. Skoumal: Corsaresca [14]

Tyto takty však mají záměrně být rytmicky co nejpřesnější, jelikož jsou kontrastem k následnému uvedení klavírního partu. Jedinou výjimkou je pátý takt, ve kterém hrají pouze první housle, a to bez doprovodu ostatních nástrojů, tedy bez ostinátního tečkovaného rytmu. Rozvolněnost tohoto taktu je vyjádřena jednak častými trylkami, ale hlavně zařazením triol, které se doposud ve skladbě neobjevily. [14]

Obrázek 32: A. Skoumal: Corsaresca [14]

Úvod smyčcového orchestru má působit mohutně, což je podpořeno dynamickým označením forte, které se až do příchodu klavírního partu nemění.

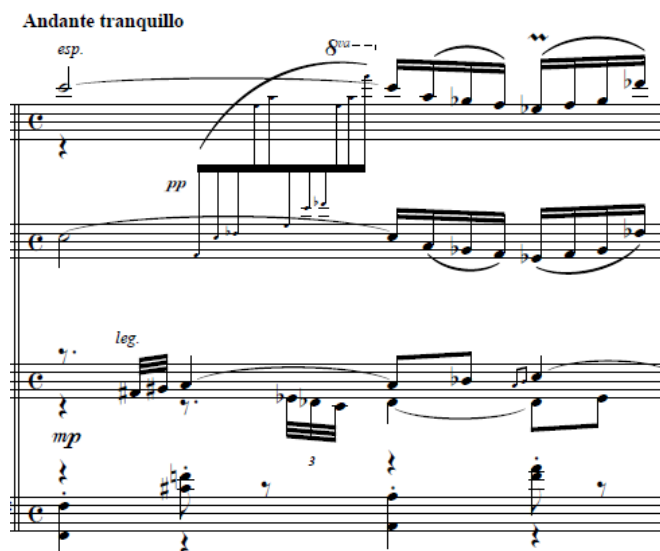
Po majestátním úvodu smyčcového orchestru, či druhého klavíru ve verzi pro dva klavíry, přichází část, kterou zahajuje sólový klavír. Je naprostým kontrastem začátku Corsaresci. Sólový nástroj má za úkol vydržet co nejdéle v pianu. Výjimkou je hned první tón, který je akcentován, a sám Adam Skoumal si přeje, aby maximálně rozezvučil klavír. [4] Hned však po jeho doznění má přijít co největší dynamický propad. Klavírní part má zde zvukomalebne znázorňovat vlny moře.

The image shows a musical score for piano, measures 7-10 of 'Corsaresca' by A. Skoumal. The score is in bass clef and shows a piano part with a dynamic marking of *pp* and a *sostenuto* marking. The music features a melodic line with a fermata and a rhythmic accompaniment. The tempo marking *accel. poco a poco* is present at the end of the excerpt.

Obrázek 33: A. Skoumal: Corsaresca [14]

Ty začínají od malých vlnek, které se však se vzestupnou dynamikou i využitím čím dál tím většího rozsahu klaviatury zvětšují. *Sostenuto*, které je psáno při klavírním vstupu, je narušováno *accelerandem*, které trvá až do předposledního taktu klavírního sóla, kde konečně dochází ke zklidnění motivu. [14] Toto je část, která je pozoruhodná použitím pedálu, jak již bylo zmíněno. Autor zde sice konkrétně pedál neznačí, avšak při konzultaci tohoto díla, vždy prosazuje názor, aby se pedál neměnil po celých osm taktů, kde se však harmonie všelijak mění. [4]

V sedmnáctém taktu skladby dochází konečně ke střetu klavírního a orchestrálního partu. Tato část s tempovým označením *Andante tranquillo* ztvárňuje cestu lodi po moři.

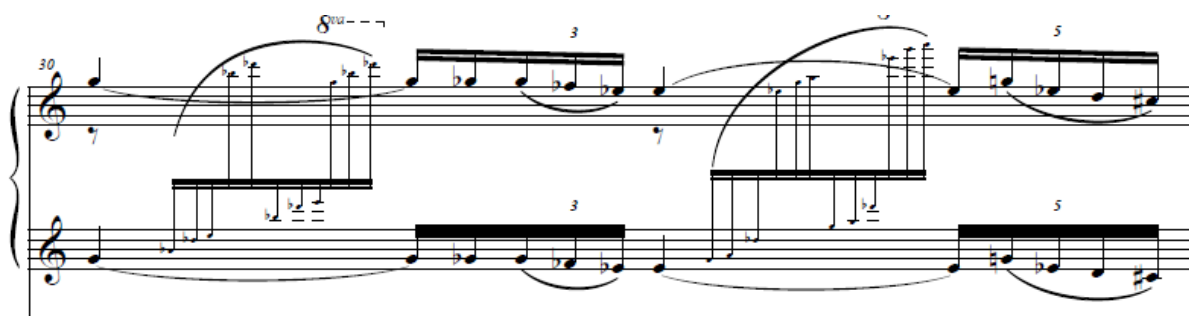
Obrázek 34: A. Skoumal: Corsairesca [14]

Tato cesta vypadá zpočátku velmi nenápadně a bezpečně, avšak následující gradací klavíru i orchestru dochází i k mnoha zpestřením plavby. Tento několikastránkový díl je složen z více motivů, z nichž má každý svůj programní význam. Hlavní melodická linka patrně znázorňuje samotnou cestu, která je kvůli okolnostem na moři velmi nepravidelná, což je znázorněno rytmem, který je i zde dost proměnlivý. Často jsou využívány trioly, kvintoly apod. [14] Plavba lodi je tedy zrychlována či zpomalována podle toho, jak si vítr či moře zamane.

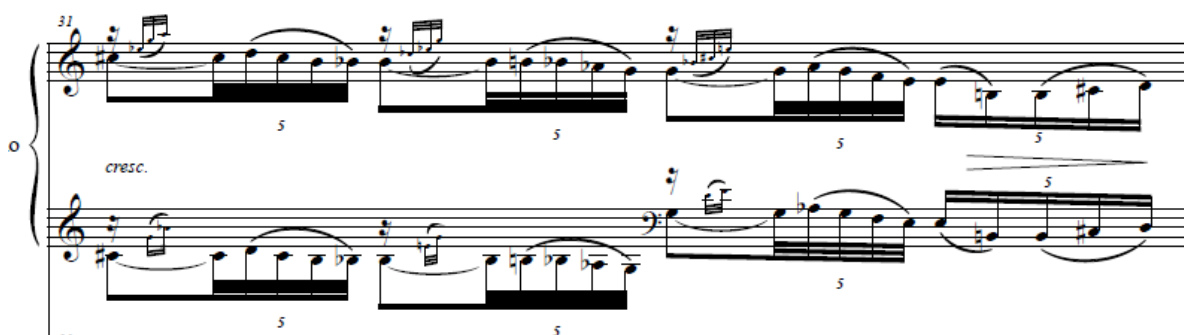
Obrázek 35: A. Skoumal: Corsairesca [14]

Další linií jsou rozklady nejružnějších akordů, které mají evidentně znázorňovat vlny. Jedná se o vždy o dvanáct tónů stoupajících do vyšších poloh klaviatury. Tento zvukomalebný motiv je snadno rozpoznatelný nejen díky své pravidelnosti a vyšší polohou, v notách je ztvárněn dokonce i graficky. Všechny tyto rozložené akordy jsou totiž menšími notami, jako by se jednalo o pouhé melodické ozdoby. [14]

Obrázek 36: A. Skoumal: Corsairesca [14]

Další zajímavostí na této části je pocit, že se loďka během své cesty naklání různými směry. K tomu Adam Skoumal využívá různé melodické ozdoby, které jsou zakomponovány do linky exponující plavbu. Tyto motivy sice často nejsou jako melodické ozdoby zapisovány, ale jsou psány v tak rychlém tempu, že tak rozhodně působí. Jedná se vždy o skupinku dvou až tří tónů jdoucích stejným směrem.

Obrázek 37: A. Skoumal: Corsairesca [14]

Další případné pomyslné zachvění loď je znázorněno na trylcích, které jsou hojně využívány jak v klavírním partu, tak v doprovodu.

Těmito prostředky popisuje skladatel cestu, která je chvílemi naprosto klidná, což je znázorněno vedením pouze melodické linky klavíru za doprovodu znějícího akordu přes celý takt v doprovodu. Cesta je však chvílemi i velmi rozbouřená, což slyšíme naopak v taktech, kde se mění nejrůznější rytmické celky za doprovodu mnoha melodických ozdob znázorňujících houpání lodi. K vyvrcholení této části dojde na sedmé straně, kde téměř zanikne melodická linka znázorňující plavbu lodi, a místo ní posloucháme stále více a více rozbouřené moře, které je podpořeno nejen zvyšující se dynamikou, ale rovněž i accelerandem. [14]

Obrázek 38: A. Skoumal: Corsairesca [14]

Celý tento díl vyústí do klavírního sóla, které se motivicky vrací k samotnému úvodu skladby. Majestátní téma je nyní místo celého orchestru exponováno sólovým nástrojem. Zde však Skoumal chtěl zachovat původní myšlenku, kdy se nástroje střídají, a proto zaznamenal tento díl do dvou partů, které ale obě patří klavíru. [4]

The image shows a musical score for two staves. The upper staff is marked with a dynamic of "ff" and contains a melodic line with a slur over it. The lower staff is marked with a dynamic of "Pno" and contains a bass line. There are two measures shown, each with a measure rest in the lower staff. The score includes various musical notations such as slurs, dynamics, and a section marked "Tch." (Tutti) with a "3" below the notes. The score is numbered 37 at the beginning of each staff.

Obrázek 39: A. Skoumal: Corsairesca [14]

Autor tím chtěl interpreta přimět ke zvukové práci, která napodobuje hru dvou vzájemně si odpovídajících nástrojů. Po třech taktech je již majestátní téma vystřídáno zvukomalebným zobrazením vln moře, které jsou opět drženy ve všech svých pěti taktech pod jedním pedálem. [4] Moře je však přerušeno vsuvkou, která svým tempovým označením *Agitato*, i častou změnou taktů jasně naznačuje rychlý spád předjímající další velkou část skladby, která v následujících okamžicích zazní. K tomuto spádu využil skladatel trylky, které jsou přerušovány rychlými melodickými ozdobami, skupinkami. [14]

Obrázek 40: A. Skoumal: Corsaresca [14]

Jak již bylo zmíněno, kromě moře si Adam Skoumal dovolil představit ve své skladbě Corsaresca i téma pirátů neboli korsárů. Jejich téma je zaznamenáno v padesátém taktu a to naprosto zřetelně. Tempové označení Vivo spolu s výraznou změnou celého charakteru hudby je pro posluchače evidentním nástupem nové části. Melodie je rázem živelná, veselá, plná energie a to za co nejobyčejnějšího doprovodu, který je proveden ostinátními čtvrtovými hodnotami. Celé téma připomínající pirátskou píseň je prováděno různými tóninami a samozřejmě i dle potřeby zkracováno, s čímž opět souvisí změny taktů.[14]

Obrázek 41: A. Skoumal: Corsaresca [14]

Kromě veselosti a živelnosti pirátů je jejich charakter znázorňován i sklonem k násilnosti. Ten se v Corsaresce poprvé objevuje v šedesátém třetím taktu, kde

jsou využívány následující hudební prostředky. V první řadě se charakter změní díky silné dynamice, což je zásadní rozdíl od předchozí části, která byla situována do nižších dynamických poloh. Ve forte je exponována razantní melodie, která je v unisyonu v klavírním partu hrána ve třech oktávách. Násilnost je však zobrazena vždy na první době v taktu, kde je pravidelně používána velká septima, která je ještě navíc zdůrazněna přírazem. [4]

Obrázek 42: A. Skoumal: Corsairesca [14]

Dále se melodie plynule vrací k původnímu pirátskému tématu, kde si však tentokrát klavír s orchestrem vymění roli. Melodie se zhostí smyčcový orchestr, respektive první housle, zatímco klavír celé téma doprovází díky rozloženým akordům v non legatu. [14]

Další krátké téma se vyskytuje v osmdesátém čtvrtém taktu, kde si v sólovém partu kanonicky odpovídají obě ruce. Běžně bychom takový jev programně vysvětlili jako rozhovor dvou lidí, ale vzhledem k razantnosti a prudkosti tématu by se tento motiv vysvětlil spíše jako menší hádka mezi dvěma piráty. V melodii je totiž využívána pestrost úhozů, které jsou podpořeny občasnými akcenty. A to vše za doprovodu dlouhých trylku znějících v doprovodném souboru. [14]

Obrázek 43: A. Skoumal: Corsairesca [14]

Následující plocha od devadesátého šestého taktu je kombinace pirátské melodie spolu s tématem moře. Vždy po uvedení živelného tématu, které je v průběhu plochu postupně zkracováno, následuje z ničeho nic naprostý klid znázorňující klidnou hladinu vody. Ta je zpracována triolami, které mohou

připomínat malé vlnky, které za doprovodu klidných čtvrtvých not v levé ruce, dodávají pocit vznášení se ve vodě. Vždy v těchto taktech přispívá k navození většího klidu i absence orchestru, který se na daný motiv vždy odmlčí. [14]

The image shows a musical score for measures 101 to 103. It is divided into two systems: Piano (Pno) and Orchestra (Orch.). The piano part consists of two staves. The upper staff has a treble clef and contains a melodic line with eighth notes, some beamed together, and triplets. The lower staff has a bass clef and contains a bass line with arpeggiated chords, also featuring triplets. The orchestra part consists of two staves. The upper staff has a treble clef and contains mostly rests, with some chords in measures 101 and 102. The lower staff has a bass clef and contains chords in measures 101 and 102, with rests in measure 103. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 3/4.

Obrázek 44: A. Skoumal: Corsaresca [14]

Orchestrální mezihra svým charakterem připomíná malátnost opilého korzára. Ve tříčtvrtovém taktu začne Adam Skoumal najednou používat i kvartoly, které jsou často přerušovány trylky či jinými melodickými ozdobami. Když se toto téma objevuje v orchestru podruhé, je již doprovázeno klavírem, který zde přináší novou motivickou práci. Situováním do nižších poloh klaviatury spolu s arpeggiováním pravé ruky přináší pocit jakéhosi bublání podvodního toku v hlubinách moře. [14]

The image shows a musical score for measures 122 to 124. It is a single system for Piano (Pno) with two staves. The upper staff has a treble clef and contains chords. The lower staff has a bass clef and contains a bass line with arpeggiated chords and triplets. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 3/4.

Obrázek 45: A. Skoumal: Corsaresca [14]

Po pár taktech se ale klavírní part připojí k tematické práci orchestrálního partu, kterému kanonicky odpovídá. Kvůli složitějším rytmům, které jsou podporovány využíváním kvartol, se může tato část zdát posluchače zpočátku nepřehledná, skoro až chaotická.

V následující ploše si skladatel pohrává se situací, která za jistě k opilství patří. Ostinátní melodii klavírního partu totiž narušuje nepravidelnými akcenty, které jsou ještě více zdůrazněny arpeggiováním akordem. Když spolu s tím ve stejném

místě udělá orchestr glissando, neubrání se posluchač pocitu škytnutí. Díky zkracování jednotlivých motivů dochází k tomuto jevu vždy nečekaně, stejně jako tomu bývá v reálném životě během tohoto procesu. [4]

The image shows a musical score for piano (Pno) and orchestra (Orch.) for measures 141 to 144. The piano part consists of two staves. The right hand plays a series of triplet eighth notes, while the left hand plays chords. The orchestra part consists of two staves. The upper strings play a glissando, indicated by a wavy line and the word 'Gliss.' written above the notes. The lower strings play a simple rhythmic pattern.

Obrázek 46: A. Skoumal: Corsairesca [14]

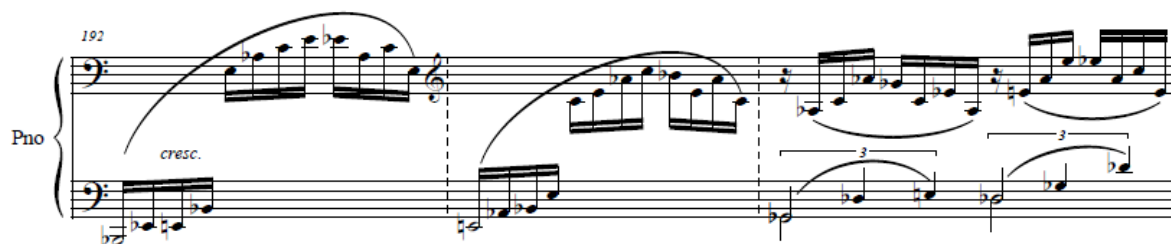
V dalších šesti taktech Corsairesci se skladatel vrací pirátskému násilnému charakteru, který je proveden v sólovém i orchestrálním partu, a je přerušen ve sto padesátém pátém taktu, kde náhle dojde ke zlomu jak z pohledu dynamického, tak i charakterového. Klavír se opět dostává ke zvukomalebné interpretaci moře. Jeho klidný a plynoucí motiv je však přerušován crescendem melodie ve smyčcovém orchestru, čímž chce autor naznačit opět blížící se vlny moře. Vlny vygradují do svého vrcholu, ze kterého se poté vracíme zpátky k pirátům. [14]

The image shows a musical score for piano (Pno) and orchestra (Orch.) for measures 157 to 160. The piano part consists of two staves. The right hand plays a melodic line with a crescendo, while the left hand plays a rhythmic pattern. The orchestra part consists of two staves. The upper strings play a melodic line with a crescendo, indicated by a wavy line and the word 'mf' written below the notes. The lower strings play a simple rhythmic pattern.

Obrázek 47: A. Skoumal: Corsairesca [14]

Živelné a veselé pirátské téma je doslovně opakováno až do přechodu do další části, dříve označované jako násilné, kde dochází k modulaci do jiné tóniny. Násilné pirátské téma je gradací do klavírní kadence, která přichází ve sto osmdesátém

pátém taktu. Téma kadence je jednoznačně moře a to tak, jak bylo klavírem vyobrazeno hned v úvodu skladby. Sólista zde exponuje vlny v různých tóninách. [14] Opět za co nejméně častého měnění pedálu, jak si sám autor přeje.

Obrázek 48: A. Skoumal: Corsairesca [14]

Po kadenci již dochází k velké závěrečné gradaci. K té Adam Skoumal využívá nejprve živelné pirátské téma, které je však již zkráceno a záhy přerušeno motivickou prací v podobě bublajícího moře, se kterou se již pracovalo od sto padesátého pátého taktu. Během gradace klavírního i orchestrálního partu prochází téma ještě různými harmoniemi, které ještě více zvětšují napětí závěrečného finále. Společnými akordy, které jsou vždy zahuštěny i o tóny, které by do tóniny rozhodně nepatřily, pak zakončují smyčce spolu s klavírem Corsairescu. [14]

Obrázek 49: A. Skoumal: Corsairesca [14]

8. Kejklíč

Kejklíč je skladba, kterou si patrně ze všech skladeb Adama Skoumala zahrálo nejvíce pianistů. Důvodem byl samotný původ díla, které byla zkomponováno za účelem povinné soudobé skladby pro mezinárodní interpretační soutěž Pražské jaro a to v roce 2016.

Když byl v roce 2015 Adam Skoumal osloven pro napsání povinné skladby pro tak prestižní soutěž, dlouho rozmýšlel, jaké dílo poskytnout. Vybíral ze dvou zcela odlišných skladeb, jedna byla pomalá, interpret by na ní mohl předvést svou muzikalitu, ale patrně nic moc dalšího. [2] Proto nakonec zvolil autor svůj druhý návrh, skladbu Kejklíč, která se na Pražském jaru velmi proslavila. Soutěžící na ní kromě muzikality museli předvést i brilantní techniku, která je podmínkou pro správnou interpretaci Skoumalova Kejklíře.

Ohledně původu díla existuje ještě jedna zajímavost. Adam Skoumal dlouho zvažoval, jaký název své kompozici dát. Nějakou dobu byl přesvědčen o tom, že dá dílu název zcela jiný, totiž jméno konkrétního kejklíře, čímž by interpretovi podstatně ztížil práci. Musel by totiž sám zjistit, co dané jméno znamená a až podle toho vydedukovat, o čem vlastně skladba pojednává. Původní záměr byl nakonec ale přehodnocen a naopak se skladatel rozhodl interpretům ještě více pomoci a to úvodní středověkou citací, která samotného kejklíře popisuje. [3]

V roce 2016, kdy proběhla interpretační soutěž v oboru klavír, kdy obdržel první cenu korejský pianista Jinhyung Park, [19] byla cena za nejlepší interpretaci povinné skladby udělena českému klavíristovi Markovi Kozákovi, který se současně dostal až do finále celé soutěže, kde obdržel druhou cenu. [7]

Díky soutěži Pražského jara se Skoumalova tvorba dostala i k pianistům, kteří o našem českém autorovi neměli ani tušení. Kromě českých umělců se tak dílo dostalo i mezi zahraniční interprety. Na soutěži převažovali z cizinců Korejci, ale přihlásili se klavíristé z mnohých koutů světa. I po Pražském jaru se Kejklíč stále hrál, dokonce zazněl na festivalu ve Vancouveru na dnech soudobé hudby. Tam se však skladby ujal pianista, který svou technikou neoplýval a při interpretaci díla dosáhl rekordních devíti minut, což je z původních necelých šesti velký skok. [15]

Jelikož autor věděl, že všichni první interpreti budou muset nastudovat skladbu bez pomoci jediné nahrávky, musel být velmi přesný v zápisu, pokud chtěl, aby bylo dílo hráno podle jeho představ. Tomu svědčí i tempové označení *Brioso*, které je doplněno i o metronomický údaj, který ve Skoumalových skladbách není příliš typický.

„Umím hrát na loutnu, niněru, píšťalu, dudy, harfu, fidulu, psaltérium, tamburínu a také krásně zpívám písničky. Dokážu neuvěřitelně zábavně skákat přes provaz. Mohu vrhat nože vzhůru a chytat je, aniž bych se pořezal. Zvládnou balancovat na židlích a tančit po stole. Ukážu vám, jak udělat přemet a chodit po rukou. Když budete chtít, budu vám vyprávět příběhy a stanu se kavalírem mladých dam...“ [16]

Touto citací, která je původně ze středověku od anonyma a do češtiny ji přeložila Ludmila Bohuslavová, chce Adam Skoumal prozradit, o čem klavírní dílo *Kejklíč* pojednává. Přesně takto by se rovněž dala popsat hudba. Ta je v tomto případě hravá, veselá, nepředvídatelná, živá, zkrátka vyjadřuje emoce, které jsou popsány v úvodní citaci.

Pozoruhodná je opět práce s pedálem, který sice v krajních rychlých částech není vůbec vypsán, zato v prostřední pomalejší části si s ním autor značně pohrává. Toto je Skoumalova první skladba, kde se využívá kromě pravého a levého pedálu také i pedál prostřední, zvaný *sostenuto pedál*. Ten byl zde využit kvůli Skoumalově představě vedení hlavní melodie uprostřed klaviatury, během které znějí v krajních částech klavíru doprovodné linie, které jsou však přednášeny ve *staccatech*. [2] Použitím tohoto pedálu, který není v klavírní literatuře tak obvyklý, opět ztížil skladatel podmínky všem zúčastněným soutěže, díky které skladba vznikla. Někteří se totiž s touto interpretací setkali poprvé.

Skladba je rovněž náročná po své rytmické stránce. Kromě změn taktů, které zde však nejsou zdaleka tak časté jako u jiných Skoumalových děl, využívá autor i netradičních rytmických útvarů. Dochází tomu například v místech, kde takt změní z původního šestiosminového na pětiosminový či devítiosminový a v těchto změnách pak užívá *duol*, které jsou doprovázeny kvintolami v levé ruce apod. [19]

Obrázek 50: A. Skoumal: Kejklíř [16]

Z formálního hlediska je Kejklíř evidentně rozdělen na krajní díl A, který je ale při svém závěrečném exponování lehce pozměněn kvůli přechodu z předchozího dílu skladby a dále je pak zakončen efektivní kódu, a střední díl B, který se svým charakterem zcela odlišuje od krajních částí. [16]

První část skladby jasně popisuje všechny vlastnosti kejklíře, jak bylo napsáno v úvodní citaci. Začíná ve forte, čímž předvádí svou odvalu a suverenitu před ostatními. Díky častému využívání kvintol a triol je zde znázorněna žonglérova hravost a živelnost.

Obrázek 51: A. Skoumal: Kejklíř [16]

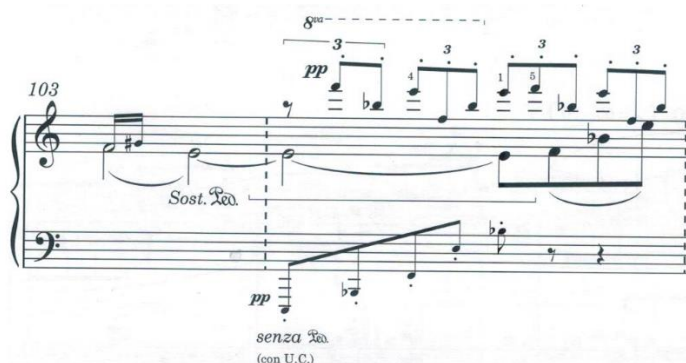
Celé téma působí velmi vesele. Když se o pár taktů dále ocitáme v pianu, chce autor znázornit i roztomilost popisované osoby. Dále je úvodní téma exponováno v unisyonu, čímž je znázorněna tvrdohlavost. Skoumal zde i graficky vyznačuje menší důležitost některých šestnáctinových not. Tím, že jsou noty podstatně menší než ostatní, je zřejmé, že nenesou takový význam a jejich existence je spíše ze zvukomalebného důvodu.

Obrázek 52: A. Skoumal: *Kejklíř* [16]

Dynamika celé této části je psána velmi důkladně, autor se snaží všemi možnými prostředky sdělit, jak má být hudba interpretována. Hravost kejklíře je dále předváděna díky práci s úhazem, kdy jsou bohatě využívána velmi ostrá staccata, někdy i za doprovodu druhého hlasu v legatu. Tato vlastnost je popsána i v hojných melodických ozdobách, které celému charakteru dodávají ještě větší jiskru. Jedná se o přírazy, skupinky a vypsané trylky. Díky častým akcentům je hudba nepředvídatelná a má rychlý a zajímavý spád. [16]

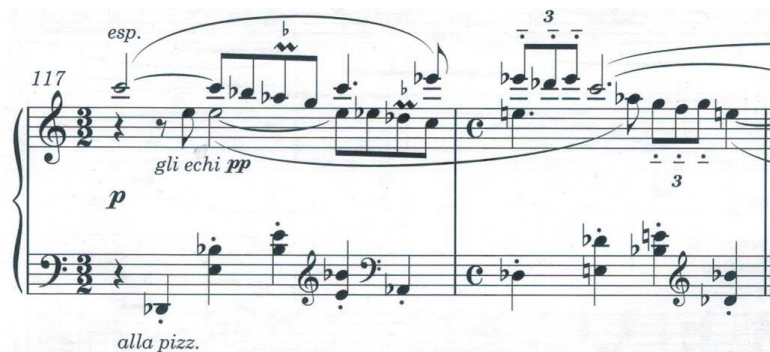
Střední část *Kejklíře* by se dala rozdělit na dvě části. První z nich s označením *alla recitativo* je velkým zlomem, protože po rytmické první části skladby se najednou ocitáme v nejasném rytmu, který je navíc podpořen rubatem. Prvně v tomto místě je použit prostřední pedál. Pianista si zde tedy má pohrávat s vedením linií, které mají být výrazně barevně rozlišeny.

Obrázek 53: A. Skoumal: *Kejklíř* [16]

Dále je zde důležitá práce s časem, který v recitativu hraje významnou roli. Interpret si zde může zvolňovat či zrychlovat dle libosti až do chvíle, kdy je vypsané *accelerando*, které už ovšem předjímá přechod do druhého dílu střední části *Kejklíře*. Recitativní část patrně odkazuje k části úvodní citace, kde žonglér slibuje možnost vyprávění příběhů. [16]

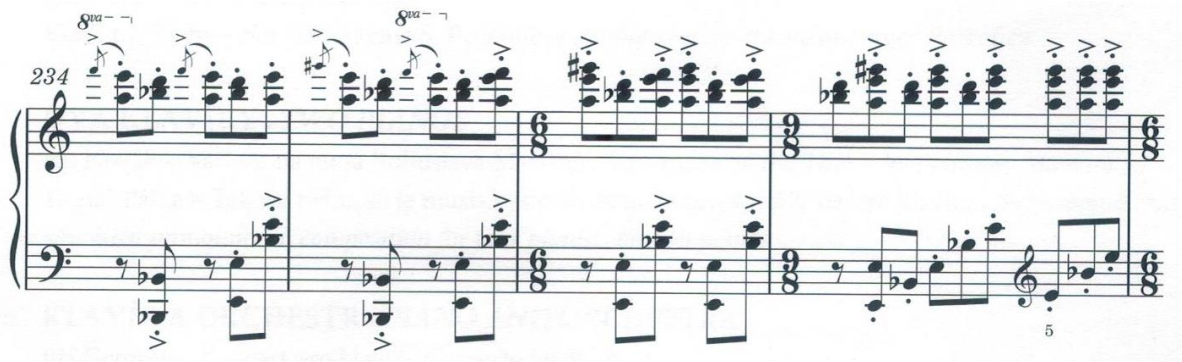
Dostáváme se k části, která na rozdíl od recitativu už nese tempové označení, a to *Andante sostenuto*, opět i s metronomickým údajem. Díky tomu má posluchač opět jasnou pulzaci, která je v počátku i podpořena ostinátními čtvrtovými notami v levé ruce. Ruka pravá by jinak sama o sobě stále připomínala recitativ díky využívání triol, melodických ozdob a často se měnícímu rytmu.

Obrázek 54: A. Skoumal: *Kejklíř* [16]

Gradace této části je zřejmá díky zdvojení melodie do oktáv a dále i díky zahušťování doprovodu. Dynamika se však nedostane výše než do mezzoforte, poté dojde ke zlomu. Dostáváme se zpět do *piano*, melodie se opět stává pravidelnou i úhozová stránka spolu s *accelerandem* a *crescendem* již nasvědčuje tomu, že se brzy vrátí krajní část *Kejklíře*. [16]

Nástup *tempa prima* je po předešlé části nejprve pouze v *piano* a to v podstatně nižší poloze klaviatury. Všechny hudební prostředky k vyjádření charakteru *kejklíře* jsou ale zachovány. S blížícím se závěrem skladby chtěl Adam Skoumal udržet nižší dynamiku co nejdéle, aby poté o to více vyzněl strhující závěr. [4] S postupným *accelerandem* se již i dynamika zvedá. Kóda je založena opět na žonglérově hravosti a nepředvídanosti, která je znázorněna melodií levé ruky za doprovodu ostinátních akordů v ruce pravé. Melodie je výrazná hlavně svou rytmickou nepravidelností, během které je navíc akcentována vždy jiná doba taktu. [16]

Obrázek 55: A. Skoumal: Kejklíř [16]

Tím si však dopřává posluchač ještě většího napětí, které zahušťováním akcentů vyvrcholí v dlouhé akordy v obou rukou, které jsou dále zakončeny efektivním rytmickým závěrem v hlubší poloze, který je pro Skoumala typický. Zakončil tak i svůj Exotický tanec z Romantických kusů, Corsarescu a mnoho dalších.

Obrázek 56: A. Skoumal: Kejklíř [16]

9. Další klavírní tvorba Adama Skoumala

Klavírní koncert č. 1

První klavírní koncert napsal Adam Skoumal v roce 2004. Kdo však koncert neslyšel v témže roce, už patrně nebude mít to štěstí, jelikož je autor s tímto svým dílem nespokojený a rozhodl se ho už nadále nehrát, ani nevydávat noty. [3] Dospěl k tomuto rozhodnutí, ne kvůli špatně napsané skladbě, ale kvůli tomu, že je koncert ryze romanticky laděný. Má nejbližší k hudbě Sergeje Rachmaninova. Nenalezneme v něm žádné nové hudební prvky, které nám soudobá hudba nabízí. Ani posluchač by nerozeznal autora, jelikož tento koncert neobsahuje jediný typický rys Skoumalovy hudby. [2]

Berceuse

V roce 2006 se narodila první dcera Adama Skoumala, Valerie. K této příležitosti napsal skladatel dílo s názvem Berceuse, což v překladu znamená ukolébavka. Charakter kompozice je tím pádem více než jasný. [3]

Cavalleresca

Skladba Adama Skoumala s názvem Cavalleresca vznikla kvůli objednavce z Anglie, kde rovněž proběhla i její premiéra. [3] Název byl určen podle italského slova cavalleresco, což v překladu znamená rytířský. Proto je i celá tato skladba bojovná a odvážná. Popisuje rytířské souboje a jiné části rytířova života. Dílo bylo napsáno v roce 2008 a od té doby ho zatím interpretoval pouze samotný autor. [4]

Nocturno

Tuto skladbu napsal Skoumal v roce 2000, tedy v době, kdy jeho skladatelská kariéra teprve začínala. Možná právě proto je Nocturno spíše jen zaznamenaná improvizace, což je zřejmé podle toho, že kompozici nikdy nezapsal do not. Nedal tedy interpretům možnost si toto působivé Nocturno také zahrát. [3]

Rapsodie na starou českou píseň

Rapsodie na starou českou píseň vznikla v roce 2010, jedná se o malý klavírní koncert, jelikož sólový part klavíru je doprovázen orchestrem. Za starou českou píseň se zde považuje cyklus Loutna česká, kterou v době baroka napsal Adam Václav Michna z Otradovic. Píseň z tohoto hudebního celku inspirovala Adama Skoumala k napsání této kompozice. [4]

10. Tvorba pro děti

Soudobý český skladatel Adam Skoumal, který tvoří převážně koncertní kusy, které sám interpretuje, napsal i pár skladeb, jež jsou svou náročností určené pro mladé pianisty studující na základních uměleckých školách. Důvodem pro tuto tvorbu mohou být patrně jeho dcery, které se rovněž věnují hře na hudební nástroj. [4] Dalším důvodem, alespoň u jednoho z těchto děl, byl manažer z Anglie, který Adama finančně podporoval, a jednou také on zatoužil postavit se na koncertním pódiu a předvést svůj um. Jelikož ale jeho pianistické schopnosti nebyly nijak valné, vyřešil skladatel tento problém zkomponováním skladby, kterou by on byl schopný zahrát. Takže ačkoliv je skladba Pinocchio původně určena pro dospělého muže, v současné době je využívána spíše jako malá skladba pro děti. [3] Další Skoumalovou tvorbou určenou pro malé interprety jsou Dva kusy pro děti, které nesou název Menuet a Romanze. Všechna tato díla jsou pro čtyřruční klavír. Oba dva party, spodní i vrchní, jsou určeny žákům, není tedy potřeba pomoc učitele s doprovodem.

Jak již bylo zmíněno, Pinocchio byl původně napsán pro anglického manažera. Jmenoval se Ernest Scott a amatérsky hrál na klavír. [3] Dílo bylo napsané v červenci roku 2014. Je až pozoruhodné, jak je i v tak prosté hudbě zřetelně znám Skoumalův rukopis. Ten je prozrazen jednak častými přírazy a dalšími melodickými ozdobami, a rovněž i harmonií, která je čitelná i zde ve své zjednodušené podobě. Jedná se hlavně o alterované akordy, které v této skladbě jsou zařazeny hned po prvotní tónice. [17]

Obrázek 57: A. Skoumal: Pinocchio (primo) [17]

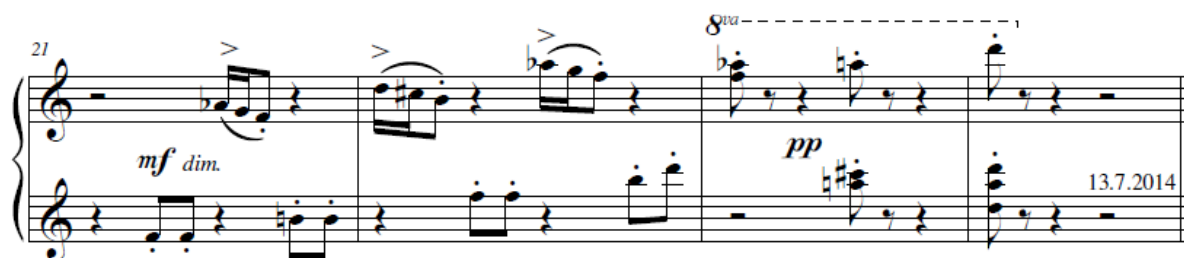
Název Pinocchio byl vybrán podle známé pohádkové postavy. Pohádková figura je rovněž znázorňována ve skladbě hravostí a vtipností. První osmitaktová část je dále opakována v repetici. Zajímavostí však je, že druhé exponování tématu využívá ještě většího rozpětí klavíru, než jak jsme u skladeb pro čtyřruční klavír zvyklí, protože primo je posunuto o oktávu výše, zatímco secondo naopak o oktávu

níže. V dalších taktech si autor pohrává s vedením melodie, kterou si vyměňují jeden hráč s druhým. Takže si i klavírista hrající první part vyzkouší funkci doprovodu a naopak.

Obrázek 58: A. Skoumal: Pinocchio (secondo) [17]

Krátká čtyřtaktová kóda začíná velmi hravě díky využitým staccatům a akcentům a poté je celá skladbička zakončena v pianissimu naprostým zklidněním. [17]

Obrázek 59: A. Skoumal: Pinocchio (primo) [17]

Žáci se na Skoumalově Pinocchiovi jistě mnoho naučí. V první řadě se tak seznámí s mnohými melodickými ozdobami. Nejčastější je příraz, dále je využívána skupinka a samozřejmě i trylek. Tyto problémy si osvojí hlavně hráč vrchního partu, ale díky prolínání melodie jsou tyto prvky i v partu spodním. Dále jsou mladí klavíristé nuceni počítat v šestnáctinových hodnotách, s čímž mívá spousty žáků základních uměleckých škol zpočátku problém.

Menuet ze Dvou kusů pro děti je o poznání jednodušší. Dal by se zařadit do programu žáka prvního ročníku hudební školy. Jak je u Skoumala obvyklé, opět jsou zde využívány melodické ozdoby - skupinky, i když v podstatně menší míře. Melodie v primu je chvílemi dělena do dvou rukou. Pokud tomu tak zrovna není, zastává hráčova levá ruka ryze doprovodnou funkci, protože drží po celé takty jen jeden tón.

Obrázek 60: A. Skoumal: Dva kusy pro děti: Menuet (primo) [18]

Secondo střídá části, kdy je rovnocenným hlasem díky motivicky podobným protihlasům, a části, kdy je jeho funkce pouze doprovodná, což je patrné na ostinátně se opakujícím rozkladu akordů. [18]

Obrázek 61: A. Skoumal: Dva kusy pro klavír: Menuet (secondo) [18]

Menuet působí velmi roztomile a podobně jako všechny čtyřruční skladby je oblíbenou součástí dětského repertoáru.

Romanze s tempovým označením moderato je ve srovnání s Menuetem melodičtější a lyričtější. V primu se jedná o legatové melodie, které jsou chvílemi z pravé ruky přebírány do levé a to za doprovodu celých not nesoucích harmonickou funkci. [18]

Obrázek 62: A. Skoumal: Dva kusy pro klavír: Romanze (primo) [18]

Klavírista hrající spodní part skladby je tentokrát pouze doprovazeč. V tomto kuse pro děti mu není svěřena melodická linka, ale pouze doprovodná, která je však typická svým ostinátním rytmem, kde jsou v pravé ruce využívány nepřízvučné doby taktu na rozdíl od ruky levé, která hraje celou skladbu v ostinátních

čtvrtvých hodnotách. [18]

Obrázek 63: A. Skoumal: Dva kusy pro klavír: Romanze (secondo) [18]

Osvojení si tohoto rytmického modelu je patrně největším přínosem pro hráče seconda. Toto dílo je již o něco náročnější a to nejen kvůli delším melodiím, které musí být spojeny náročnějším prstokladem, ale rovněž kvůli harmonii, která je zde již složitější. [18] Kvůli jejímu pochopení by bylo vhodnější zadat tuto skladbu až žákovi kolem třetího ročníku studia na základní umělecké škole.

11. Komorní tvorba

Klavíristé se kromě Skoumalových skladeb pro sólový klavír mohou dostat i ke skladbám v komorním obsazením. Kvůli svému zaměření píše Adam Skoumal většinu komorních děl se zastoupením klavíru. Výjimku tvoří pouze Sarabanda a Gigue pro dvoje housle, Kráska a Zvíře pro violu a violoncello a houslový koncert, který má správně místo klavíru zaznít s doprovodem orchestru. [3] Ve všech ostatních Skoumalových dosud napsaných dílech klavír zazní. I v kompozicích pro komorní obsazení je rukopis Adama Skoumala velmi dobře čitelný a projevují se v nich jevy, které jsme již vyzorovali u sólových prací.

Jelikož téměř všechny tyto skladby vznikaly pro konkrétní interprety, většinou autorovy známé, počítal skladatel, že při jejich provedení bude díla sám doprovázet. Proto se nikdy nebál virtuóznějšího klavírního partu, čímž dodává skladbám jistý šmrnc. Proto i dětské skladby, například Rumplicimprcamp, kterého komponoval Adam pro svou dceru hrající tou dobou na zobcovou flétnu na základní umělecké škole, jsou svým doprovodem náročnější než většina dětských děl. [4]

Další Skoumalova komorní díla se zastoupením klavíru jsou Djinia pro housle a klavír, Shalik pro housle a klavír, Valse capricieuse pro housle a klavír, Únos Šeherezády pro flétnu a klavír, Trio Romantique, Trio Exotique vždy pro klasické klavírní trio a patrně Skoumalova světově nejvíce hraná skladba Variace na cikánskou melodii, které byly původně pro housle a klavír, ale v průběhu let vznikly i úpravy této skladby a to pro violu, flétnu či klarinet a to vždy za klavírního doprovodu. [3]

Všechna tato díla odpovídají popisu Skoumalových kompozic, jak bylo již dříve zmíněno. A to jak po stránce rytmické, harmonické i energické. Stejně jako u klavírních skladeb je klavírní part v jeho komorních kompozicích efektivní, i když není pro pianistu tak obtížný, jak se posluchači může na první dojem znát. Důvodem je Skoumalova zkušenost, jak psát vhodně a co nejpohodlněji klavírní tvorbu. Stejně tak se ale autor snaží psát party ostatních nástrojů. Jeho díla jsou velmi efektivní a nestydí se požádat o radu ohledně techniky i umělce interpretující na jiný sólový nástroj, než je klavír, aby tak docílil co nejlepších provedení svých skladeb a nepsal díla zbytečně složitá, až nehratelná. [4] Tomu rovněž pomáhá i fakt, že jsou tato díla často psaná kvůli konkrétnímu interpretovi, jemuž může

pak Skoumal napsat vhodné technické, virtuózní pasáže přímo na míru.

12. Závěr

V diplomové práci Klavírní tvorba Adama Skoumala se čtenář důkladně seznámil s významnými díly tohoto soudobého skladatele. Nejprve jsme si připomněli jeho životopis, který Adamovu tvorbu jistě významně ovlivnil. Dále jsme se již věnovali kompozicím samotným, díky jejichž rozboru můžeme stanovit typické prvky v jeho klavírní literatuře. Tvorba Adama Skoumala je do jisté míry pozdně romantická, jedná se hlavně o harmonii, která ve většině případů přebírá motivy Sergeje Rachmaninova. Není to však pravidlem a my se setkáváme i s odlišnou harmonií. Nejtypičtější znakem Skoumalových kompozic je bezpochyby rytmus, který je vždy velmi výrazný a pro posluchače snadno zapamatovatelný.

K těmto závěrům jsme dospěli díky skladbám, které byly doposud zkomponovány. Jedná se o Variace na lidovou píseň, dva klavírní koncerty, Romantické kusy, Corsarescu, Kejkliře, etudy i skladby, které se v současné době tak často nehrají, jako je například Berceuse, Cavalleresca, Rapsodie na starou českou píseň či Nocturno.

Doufám, že tato práce dovede ke tvorbě Adama Skoumala i další. Jak hudebníky, kteří by mohli jeho tvorbou obohatit své repertoáry, ale rovněž i posluchače, pro které by hudba Adama Skoumala byla jistě pozoruhodná.

O interpretaci skladeb Skoumala mohu z vlastní zkušenosti říct, že je to velice příjemná zkušenost. Jednak jsou díky jeho druhé profesi dobře hratelné, jelikož autor píše své skladby tak, aby se mu také dobře hrály, dále jsou velmi efektivní pro posluchače a zároveň se interpret díky zařazení děl, která nejsou notoricky známá, vyhne nepříjemnému srovnávání s jinými hudebníky.

13. Seznam literatury

- [1] Vašatová, J., Klavírista versus skladatel? Zpovídá se Adam Skoumal. Hudební rozhledy, 2003, č.2/2003, ISSN 0018-6996.
- [2] Rozhovor s Adamem Skoumalem dne 13. dubna 2016 (přepis)
- [3] Suchánková A., Život a tvorba soudobého skladatele a pianisty Adama Skoumala, Bakalářská práce, Praha, 2016
- [4] Rozhovor s Adamem Skoumalem dne 20. února 2019 (přepis)
- [5] Adam Skoumal, klavírista a skladatel [online].
Přístup z: < <http://www.skoumal.cz/lang1/>>
- [6] Opera plus, Váš průvodce světem hudby, opery a tance [online]. Přístup z: <<https://operaplus.cz/interpret-i-skladatel-adam-skoumal/>>
- [7] Marek Kozák, klavírista a varhaník [online].
Přístup z: <<http://www.marek-kozak.cz/cs-biografie.php>>
- [8] Skoumal, A., Variace na lidovou píseň, rukopis, 1998 (doposud nevydáno).
- [9] Gracian Černušák: *Dějiny evropské hudby*; Panton, Praha, 1964, 3. vydání; 35-305-64
- [10] Ulrich Michels: *Encyklopedický atlas hudby*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2000, ISBN 80 7106 238 3
- [11] Skoumal, A., Romantické kusy, 2003 (doposud nevydáno).
- [12] Hudební názvosloví [online]
Přístup z: <<http://www.classicpraha.cz/poznejte-klasiku/hudebni-nazvoslovi/>>
- [13] Skoumal, A., Etudy pro klavír, 2003 (doposud nevydáno).
- [14] Skoumal A., Corsaresca, 2012 (doposud nevydáno).
- [15] Korespondence s Adamem Skoumalem, dne 25. listopadu 2017.
- [16] Skoumal, A., Kejkliř, Hudební nakladatelství Českého rozhlasu, Praha 2016, 1. vydání – R 337
- [17] Skoumal, A., Pinocchio, 2014 (doposud nevydáno).
- [18] Skoumal, A., Dva kusy pro děti – klavír na čtyři ruce, 2003 (doposud nevydáno).
- [19] Klavírní soutěž Pražského jara 2016 [online]
Přístup z: <<https://www.casopisharmonie.cz/komentare/klavirni-soutez-prazskeho-jara-2016.html>>
- [20] Skoumal, A., Klavírní koncert č.2, 2005 (doposud nevydáno)
- [21] Janáček, L., V mlhách, Hudební matice, Praha 1938

14. Seznam obrázků

Obrázek 1: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (variaci č.3) [8].....	15
Obrázek 2: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (variaci č.7) [8].....	15
Obrázek 3: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (variaci č.17) [8].....	16
Obrázek 4: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (variaci č.18) [8].....	16
Obrázek 5: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11]	19
Obrázek 6: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11]	20
Obrázek 7: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11]	20
Obrázek 8: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11]	21
Obrázek 9: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11]	21
Obrázek 10: A. Skoumal: Romantické kusy: Preludium [11].....	22
Obrázek 11: A. Skoumal: Romantické kusy: Lístek do památníku [11]	23
Obrázek 12: A. Skoumal: Romantické kusy: Lístek do památníku [11]	24
Obrázek 13: L. Janáček: V mlhách (4.část) [21]	24
Obrázek 14: A. Skoumal: Romantické kusy: Motýli [11]	25
Obrázek 15: A. Skoumal: Romantické kusy: Motýli [11]	26
Obrázek 16: A. Skoumal: Romantické kusy: Motýli [11]	27
Obrázek 17: A. Skoumal: Romantické kusy: Motýli [11]	27
Obrázek 18: A. Skoumal: Romantické kusy: Motýli [11]	28
Obrázek 19: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]	29
Obrázek 20: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11].....	30
Obrázek 21: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]	31
Obrázek 22: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]	31
Obrázek 23: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]	31
Obrázek 24: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11]	32
Obrázek 25: A. Skoumal: Romantické kusy: Exotický tanec [11].....	32
Obrázek 26: A. Skoumal: Klavírní koncert č.2 (3.věta) [20]	34
Obrázek 27: A. Skoumal: Klavírní koncert č.2 (1.věta) [20]	34
Obrázek 28: A. Skoumal: Etuda pro levou ruku [13]	35
Obrázek 29: A. Skoumal: Etuda pro levou ruku [13]	36
Obrázek 30: A. Skoumal: Etuda in Des [13].....	37
Obrázek 31: A. Skoumal: Corsaresca [14]	39
Obrázek 32: A. Skoumal: Corsaresca [14]	39
Obrázek 33: A. Skoumal: Corsaresca [14]	40
Obrázek 34: A. Skoumal: Corsaresca [14]	41
Obrázek 35: A. Skoumal: Corsaresca [14]	41
Obrázek 36: A. Skoumal: Corsaresca [14]	42
Obrázek 37: A. Skoumal: Corsaresca [14]	42
Obrázek 38: A. Skoumal: Corsaresca [14]	43
Obrázek 39: A. Skoumal: Corsaresca [14]	43
Obrázek 40: A. Skoumal: Corsaresca [14]	44
Obrázek 41: A. Skoumal: Corsaresca [14]	44
Obrázek 42: A. Skoumal: Corsaresca [14]	45
Obrázek 43: A. Skoumal: Corsaresca [14]	45
Obrázek 44: A. Skoumal: Corsaresca [14]	46
Obrázek 45: A. Skoumal: Corsaresca [14]	46
Obrázek 46: A. Skoumal: Corsaresca [14]	47
Obrázek 47: A. Skoumal: Corsaresca [14]	47
Obrázek 48: A. Skoumal: Corsaresca [14]	48
Obrázek 49: A. Skoumal: Corsaresca [14]	48
Obrázek 50: A. Skoumal: Kejkliř [16].....	51
Obrázek 51: A. Skoumal: Kejkliř [16].....	51

Obrázek 52: A. Skoumal: Kejklíč [16].....	52
Obrázek 53: A. Skoumal: Kejklíč [16].....	52
Obrázek 54: A. Skoumal: Kejklíč [16].....	53
Obrázek 55: A. Skoumal: Kejklíč [16].....	54
Obrázek 56: A. Skoumal: Kejklíč [16].....	54
Obrázek 57: A. Skoumal: Pinocchio (primo) [17]	57
Obrázek 58: A. Skoumal: Pinocchio (secondo) [17].....	58
Obrázek 59: A. Skoumal: Pinocchio (primo) [17]	58
Obrázek 60: A. Skoumal: Dva kusy pro děti: Menuet (primo) [18].....	59
Obrázek 61: A. Skoumal: Dva kusy pro klavír: Menuet (secondo) [18]	59
Obrázek 62: A. Skoumal: Dva kusy pro klavír: Romanze (primo) [18].....	59
Obrázek 63: A. Skoumal: Dva kusy pro klavír: Romanze (secondo) [18].....	60